



Helena Verdev

Raziskujem **NOVI SVET 8**

Delovni zvezek za geografijo
v osmem razredu osnovne šole

Helena Verdev

Raziskujem Novi svet

Delovni zvezek za geografijo v 8. razredu osnovne šole

Strokovni pregled: dr. Tatjana Resnik Planinc in Bojan Šprogar

Jezikovni pregled: Mateja Samastur

Oblikovni pregled: Gregor Inkret

Zemljevidi: Monde Neuf in Studio Rokus Klett (Boštjan Breclj)

Fotografije: Shutterstock, Istockphoto ... (seznam na koncu knjige)



Gradivo je nastalo po usmeritvah in standardih
National Geographic Society.

Učbenik Raziskujem Novi svet 8, s katerim tvori pričujoči delovni zvezek učni komplet, je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje dne 25. 2. 2010 potrdil za uporabo v 8. razredu osnovne šole.

© National Geographic Society, 2010. Vse pravice pridržane.

Brez pisnega dovoljenja založnika so prepovedani reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, kot tudi fotokopiranje, tiskanje ali shranitev v elektronski obliki. Tako ravnanje pomeni, razen v primerih od 46. do 57. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah, kršitev avtorske pravice.

National Geographic in rumeni okvir sta varovani blagovni znamki.

Založba se je trudila poiskati vse lastnike avtorskih pravic. V kolikor v kakšnem primeru lastnik ni naveden oziroma je naveden napačen lastnik, bomo to z veseljem uredili in popravili.



Založba Rokus Klett, d. o. o.
Stegne 9 b
1000 Ljubljana
Telefon: (01) 513 46 00
Telefaks: (01) 513 46 99
E-pošta: rokus@rokus-klett.si
www.rokus-klett.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

913(100)(075.2)(076.1)

VERDEV, Helena
Raziskujem Novi svet 8. Delovni zvezek za geografijo v osmem razredu osnovne šole / Helena Verdev ; [zemljevidi Monde Neuf in Studio Rokus Klett ; fotografije Shutterstock in Istockphoto]. - 1. izd. - Ljubljana : Rokus Klett, 2010

ISBN 978-961-209-999-2

250638848

Popotniški dnevnik

Začelo se je že tretje razburljivo potovanje in prvi vtisi so tu. Še veliko jih bo in kaj lahko se zgodi, da bi kakšna pomembna zgodba ali spoznanje šli v pozabo. Vsi veliki popotniki si zato najpomembnejše dogodke in najbolj zanimive zgodbe sproti zapisujejo. Da ti olajšamo delo, smo ti pripravili že tretji popotniški dnevnik.

V dnevniku so tudi zanimivosti in zabavne naloge, ki ti bodo krajšale dolge ure čakanja na avtobuse, vlake in letala. Pa srečno pot!



Stari in Novi svet	4-5	Južna Amerika	36-37
Afrika	6-7	Podnebje in rastlinstvo	38-39
V žarišču: Potovanje celin	8-9	Prebivalstvo	40
Podnebje in rastlinstvo	10-11	Gospodarstvo	41
V žarišču: Voda in širjenje puščav	12-13	Avstralija in Oceanija	42-43
Prebivalstvo	14-15	Podnebje in rastlinstvo	44-45
Gospodarstvo	16-17	Prebivalstvo	46-47
Severna Afrika	18-19	V žarišču: Nove in stare kulture	48-49
Tropska Afrika	20-21	Gospodarstvo	50-51
Južna Afrika	22-23	Polarni svet	52-53
Amerika	24	V žarišču: Naravni viri	54-55
Severna Amerika	25	V žarišču: Globalizacija	56-57
Podnebje in rastlinstvo	26-27	V žarišču: Kam gre ta svet?	58-59
V žarišču: Tornadi in hurikani	28-29	Svet še enkrat na kratko	60-61
Prebivalstvo	30	V žarišču: Svet v žarišču	62-63
Gospodarstvo	31		
Združene države Amerike	32		
Kanada	33		
Srednja Amerika	34-35		

STARI IN NOVI SVET

Letos bomo prepotovali kar pet celin, zato je še posebej pomembno, da najprej ponovimo nekatere osnovne pojme, ki smo jih že spoznali.

1

V 16. stoletju se začeta uporabljati pojma Stari in Novi svet.

A) V spodnjo razpredelnico zapiši celine, ki jih prištevamo k posameznemu delu sveta.

Stari svet	Evropa, Azija, Afrika
Novi svet	Severna Amerika, Južna Amerika, Avstralija

B) Zakaj se je med Evropejci pojavila delitev na Stari in Novi svet?

Stari Svet — celine, ki so jih poznali pred geografskimi odkritji,

Novi Svet — celine, ki so jih spoznali po tem obdobju

C) Zakaj bi lahko Afriko šteli tako k Novemu kot k Staremu svetu?

Ker so njen severni del Evropejci že dolgo poznali, a njeno notranjost šele od 19. stoletja naprej.

2

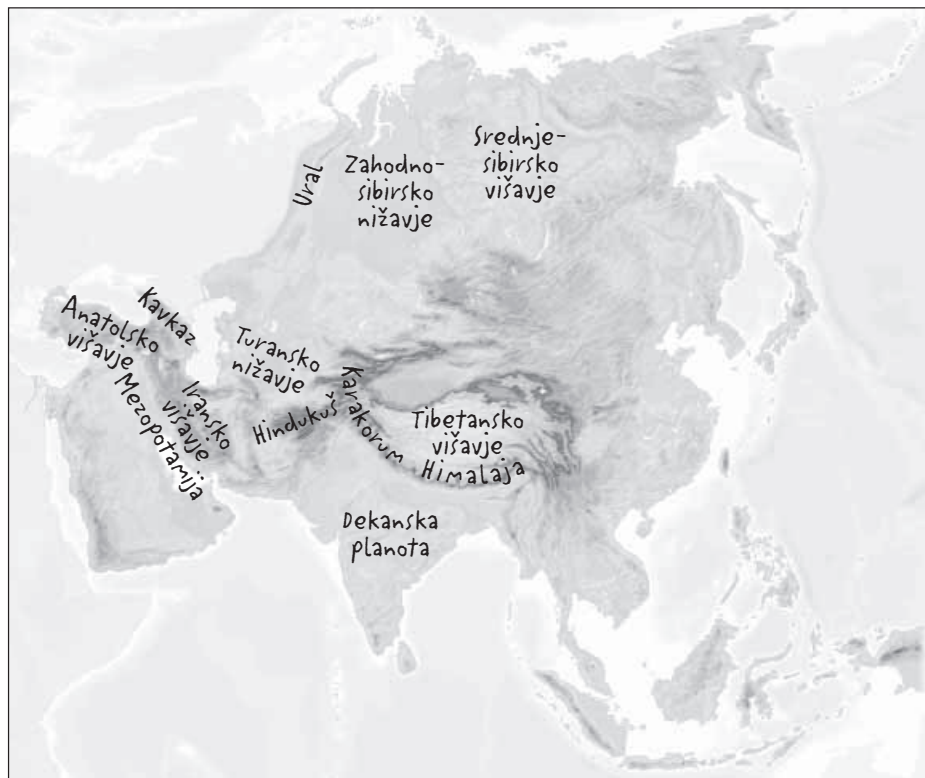
Lani smo prepotovali Evropo in Azijo – celini, ki se po naravnih in družbenih značilnostih zelo razlikujeta. Ponovimo znanje, ki smo ga takrat pridobili.

A) Oba zemljevida pobarvaj tako, da z ustreznimi barvami ponazoriš posamezne naravne enote. Pomagaj si z atlasom.

B) S pomočjo atlasa vpiši na zemljevid velike geografske enote v Evropi: Pireneji, Alpe, Apenini, Dinarsko gorstvo, Karpati, Skandinavsko gorstvo, Evropska sredogorja, Ural, Vzhodnoevropsko nižavje, Nemško-poljsko nižavje in Severnofrancosko nižavje.



C) S pomočjo atlasa vpiši na zemljevid velike geografske enote v Aziji: Ural, Kavkaz, Hindukuš, Karakorum, Himalaja, Mezopotamija, Turansko nižavje, Zahodnosibirsko nižavje, Tibeatsko višavje, Anatolsko višavje, Iransko višavje, Dekanska planota in Srednjesibirsko višavje.



3 Na oblikovanje podnebja vplivajo številni dejavniki. Poveži posamezna podnebja z ustreznimi značilnostmi in prevladujočim rastjem. Upoštevaj, da imajo nekatera podnebja enake osnovne značilnosti.



AFRIKA

Domovina sodobnega človeka in številnih naravnih virov.
Prebivalstvo, katerega število hitro narašča, se spopada s številnimi problemi.

1

Skoraj vsak dan slišimo novice iz Afrike.

V časopisih, reklamnih prospektih ali na svetovnem spletu poišči različne fotografije in podatke o Afriki. Na osnovi zbranega gradiva zapiši nekaj besed, ki so povezane s to celino.

(Učenci rešijo individualno.)

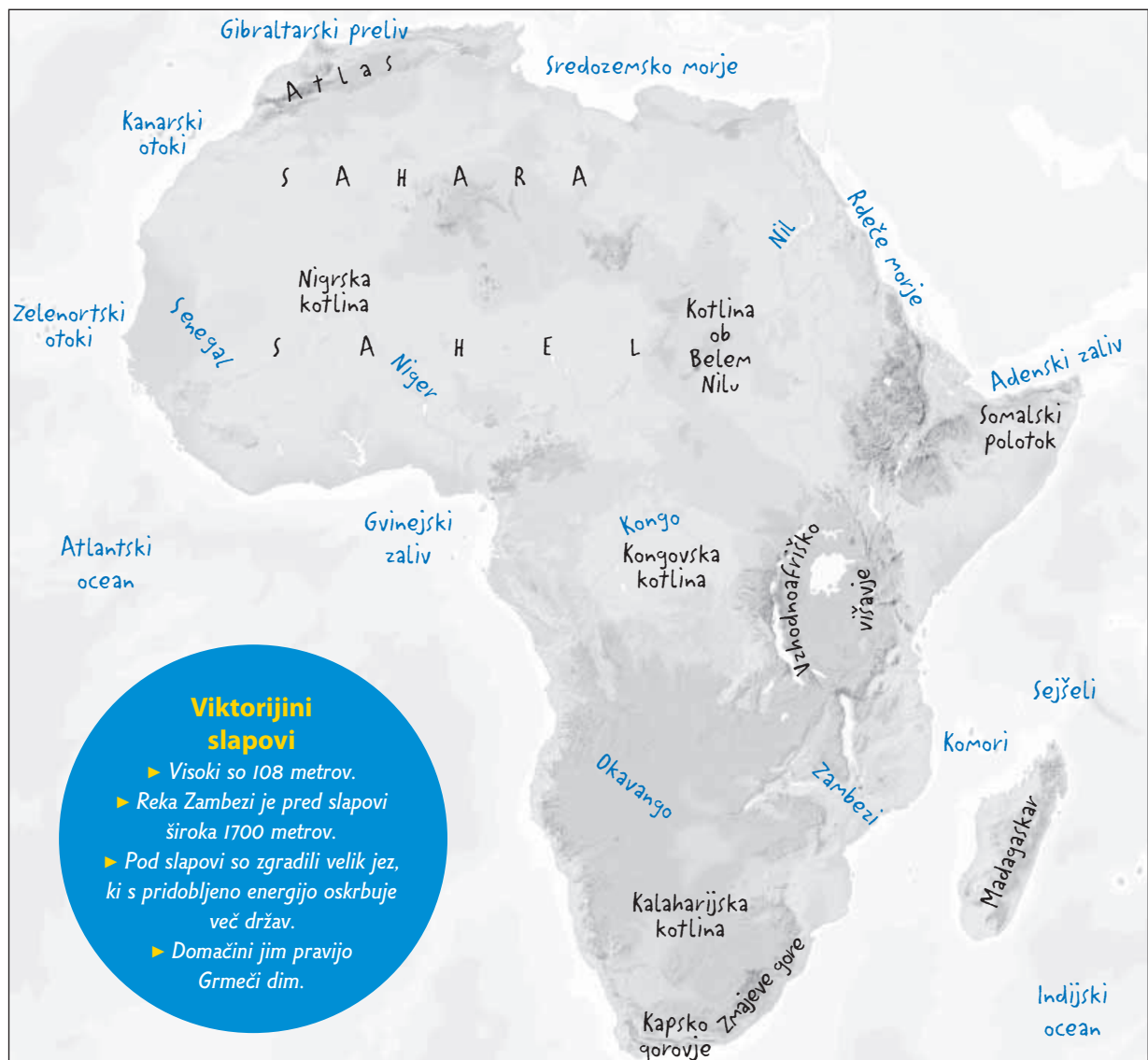
2

Površje Afrike je raznoliko. Menjavajo se gorstva, višavja, uravnave in kotline.

A) Pobarvaj zemljevid tako, da z ustreznimi barvami ponazoriš gorstva, kotline ... (lahko si pomagaš z velikim zemljevidom v učbeniku, v zavihku strani 9).

B) Vpiši na zemljevid oceane, morja, zalive in otoke.

C) Vpiši na zemljevid velike naravne enote in večje reke (pomagaj si z učbenikom na straneh 10–11).



3**Afriške reke imajo največji hidroenergetski potencial na svetu.**

A) S pomočjo atlasa ali zemljevida Afrike v učbeniku, v zavihku strani 9, poišči največje reke v Afriki, poišči njihov izvir in izliv ter poimenuj države, skozi katere tečejo.

	Izvir	Izliv	Države, skozi katere teče
Nil	Modri Nil: Etiopsko višavje; Beli Nil: Viktorijino jezero	Sredozemsko morje	Uganda, Etiopija, Sudan, Egipt
Kongo	Vzhodnoafriško višavje	Atlantski ocean	DR Kongo, Rep. Kongo, Srednjeafriška republika
Niger	Gvineja (ob meji s Sierr Leone)	Gvinejski zaliv (Atlantski ocean)	Gvineja, Mali, Niger, Benin
Oranje	Zmajeve gore	<i>Atlantski ocean</i>	Južnoafriška republika, Lesoto, Namibija
Zambezi	Sever Zambije	Indijski ocean	Zambija, Angola, Namibija, Bocvana, Zimbabve

B) Zakaj misliš, da na afriških rekah ni zgrajenih veliko hidroelektrarn?

Zaradi slabe gospodarske razvitosti večine afriških držav.

C) Reke seveda niso pomembne samo zaradi pridobivanja električne energije. Zakaj so še pomembne?

Za ribištvo, promet (le krajši del), namakalno poljedelstvo, oskrbo prebivalstva z vodo ...

4**Afrika je celina velike naravne pestrosti.**

Pravilno dopolni naslednje trditve. Pomagaj si z učbenikom na straneh 10–11.

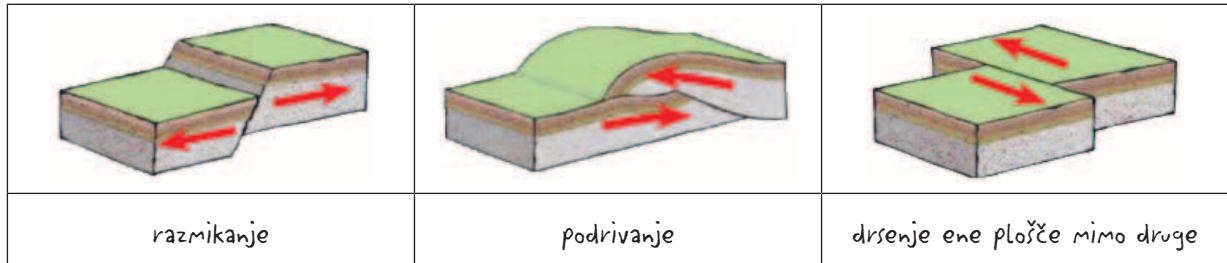
- Ekvator deli Afriko skoraj po sredini.
- Afrika ima malo otokov in polotokov, torej je nerazčlenjena.
- Edini večji otok, ki spada k Afriki, je Madagaskar.
- Najdaljša reka v Afriki in na svetu je Nil.
- Najvišji vrh Afrike je Kilimandžaro, ki meri 5895 m.
- Največja puščava na svetu je Sahara.
- Večje nižine v Afriki so samo ob obalah in ob velikih rekah.
- Afriko razdelimo na tri velike geografske enote: na Severno, Tropsko in Južno Afriko.

Zemljina skorja je razdeljena na več večjih in manjših litosferskih plošč, ki se nenehno premikajo.

PRED

Pred branjem lahko obnoviš znanje o litosferskih ploščah.

A) Oglej si ilustracije in opiši, kaj prikazujejo.



B) Katere so posledice premikov litosferskih plošč?

Ognjeniki, potresi, nastanek gorstev

MED

Med branjem izpiši pojme, ki jih še ne poznaš, in jih s pomočjo besedila v učbeniku razloži.

Tektonika: premikanje litosferskih plošč

Pangea: velika celina (združevala je vse današnje celine)

Lavracija: celina, ki je združevala Severno Ameriko, Evropo in Azijo

Gondvana: celina, ki je združevala Južno Ameriko, Afriko, Avstralijo in Antarktiko

Tektonski prelomi: razpoke v zemljini skorji

Veliki tektonski jarek: največja razpoka v Zemljini skorji (poteka od Mrtvega morja do reke Zambezi)

AKTUALNO

Potres na Haitiju januarja 2010

- 12. januarja 2010 je Haiti prizadel potres sedme stopnje po Rihterjevi lestvici. Glavnemu potresnemu sunku je sledilo več popotresnih sunkov z močjo nad peto stopnjo po Rihterjevi lestvici.
- Umrlo je več kot 200.000 ljudi, prizadeta je bila ena tretjina prebivalstva Haitija.
- Središče potresa je bilo le 15 kilometrov stran od glavnega mesta, potres pa so čutili tudi v Dominikanski republiki in na Kubi.



Posledice premikov litosferskih plošč so hude naravne nesreče.

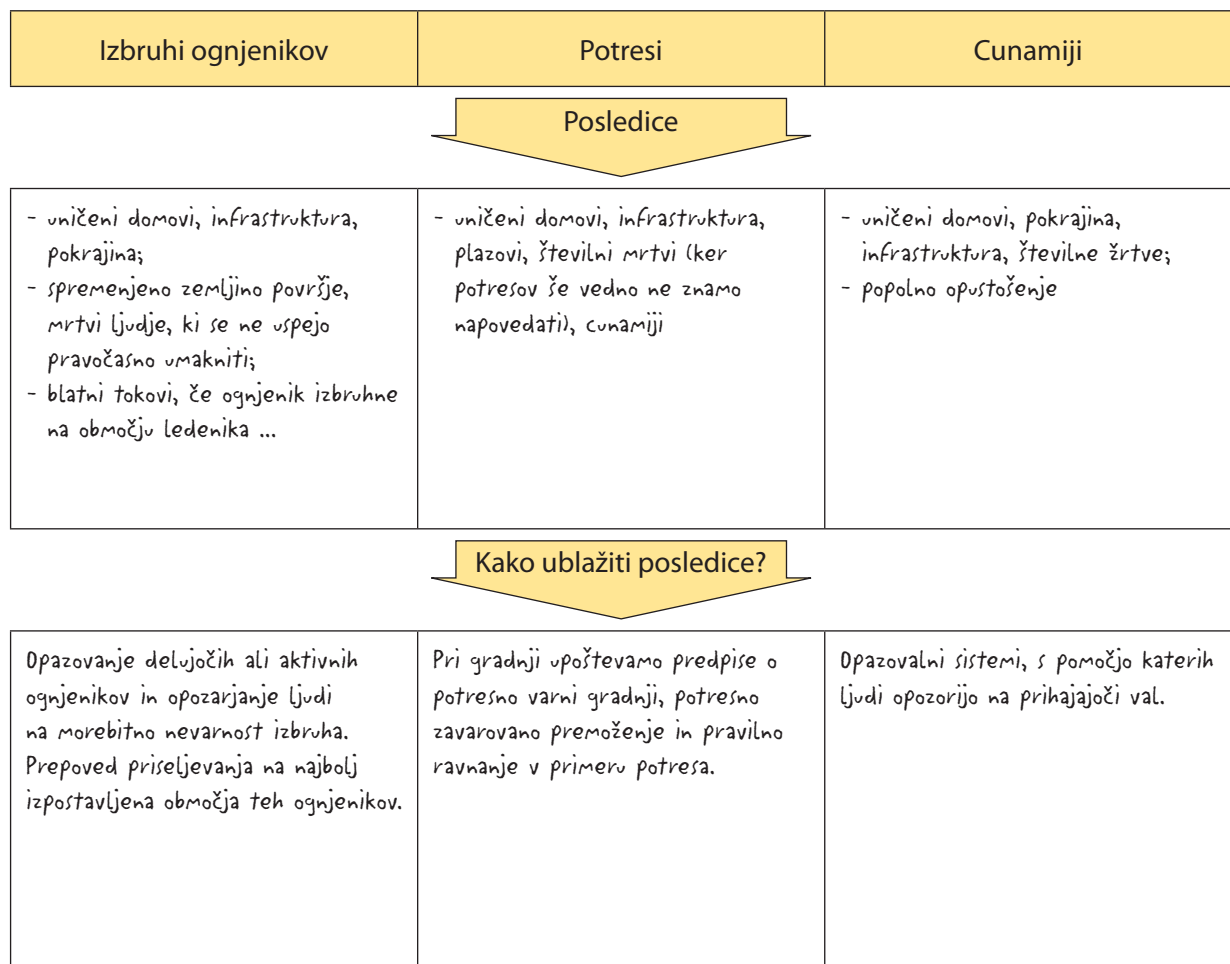
A) Primerjaj zemljevid litosferskih plošč (najdeš ga v učbeniku na straneh 12–13) in zemljevid gostote poselitve na Zemlji v atlasu. Naštej območja, ki so najbolj izpostavljena premikom litosferskih plošč.

Zahodna obala Severne Amerike, Srednja Amerika, zahodna obala Južne Amerike, Sredozemlje, Islandija, Arabski polotok, vzhodna in jugozahodna Azija, Himalaja ...

B) Katera izmed najbolj izpostavljenih območij so najgosteje poseljena?

Vzhodna in Jugozahodna Azija, Dekanski polotok - južno od Himalaje, Srednja Amerika

C) S pomočjo spodnjega diagrama opiši posledice premikov litosferskih plošč. Nato napiši, kako bi lahko posledice navedenih naravnih nesreč ublažili.



- Kakšna je notranja zgradba Zemlje?
- Ali bo površje Zemlje čez milijone let takšno, kot je danes?
- Katere sile oblikujejo Zemljino površje?
- Zakaj je v gospodarsko razvitih državah ob hudih potresih relativno malo žrtev v primerjavi s številom žrtev ob potresih v državah v razvoju?

PODNEBJE IN RASTLINSTVO

Na podnebje in rastlinstvo v Afriki ima največji vpliv geografska lega. Večji del celine leži v tropskem toplotnem pasu, le skrajni severni in južni del segata v subtropski pas.

1

S klimograma lahko razberemo značilnosti posameznega podnebja.

A) V učbeniku na straneh 14–15 in v delovnem zvezku na strani 26 (Asuan) si oglej klimograme in z njihovo pomočjo dopolni razpredelnico.

	Najvišja temperatura	Najnižja temperatura	Povprečna količina padavin	Razporeditev padavin
Asuan (puščavsko podnebje)	33 °C	15 °C	0 mm	ni padavon
N'Djaména (suho savansko podnebje)	31 °C	24 °C	510 mm	neenakomerna (večina v 2 mesecih)
Kumasi (vlažno savansko podnebje)	27 °C	25 °C	1422 mm	neenakomerna
Kisangani (ekvatorialno podnebje)	25 °C	25 °C	1842 mm	vse leto dovolj padavin
Durban (vlažno subtropsko podnebje)	24 °C	16 °C	1055 mm	razporejene čez vse leto

B) Katera je skupna značilnost vseh podnebij, ki jih prikazujejo navedeni klimograme?

Visoke temperature.

C) Razloži, zakaj dobijo območja ob ekvatorju največ padavin?

Ob ekvatorju je najmočnejše sončevo sevanje, zrak se zelo segreje in začne dvigovati. Pri tem se ohlaja, vlaga v njem pa kondenzira in nastanejo padavine.

Č) Zakaj je na območju Vzhodnoafriškega višavja kljub legi ob ekvatorju drugačno podnebje kot v Kongovski kotlini?

Na območju Vzhodnoafriškega višavja se podnebje spreminja z nadmorsko višini. Z nadmorsko višino temperature padajo.

2

Nekatera podnebja, ki jih najdemo v Afriki, smo spoznali že pri obravnavi Evrope in Azije, zato v učbeniku niso prikazana s klimogrami.

A) Katera podnebja so to?

Sredozemsko in gorsko podnebje.

B) Razmisli, kaj je značilno za ta podnebja. Če se ne spomniš, si lahko pomagaš z lanskim popotniškim dnevnikom.

Sredozemsko: vroča in suha poletja, kratke in mile zime (temperature ne padejo pod 0 °C).

Gorsko: mrzle in dolge zime, kratka, hladna in vlažna poletja.

3

Način življenja je v vsakem podnebnem območju nekoliko drugačen.

A) Opiši, kako se ljudje prilagodijo na življenje v posameznih podnebnih.

Način gradnje, oblačila ...

B) Razmisli in napiši, katero od podnebij v Afriki se zdi tebi najugodnejše za življenje, ter utemelji zakaj.

(Učenci rešijo individualno.)

4

Puščava Namib sega vse do morja.

Naštej vzroke za nastanek puščave Namib.

Obale jugozahodne Afrike obliva hladen Benguelski tok, ki omejuje izhlapevanje zraka.

Pasati (suhi vetrovi, ki pihajo od povratnika proti ekvatorju).

5

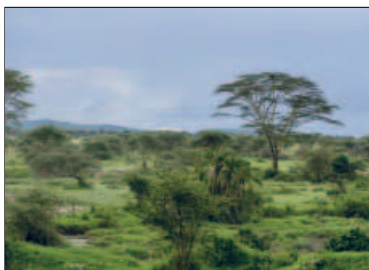
Rastlinstvo je prilagojeno podnebj.

S pomočjo fotografij poimenuj in opiši rastlinstvo, ki je značilno za Afriko. Pomagaš si lahko z učbenikom na straneh 18–19.



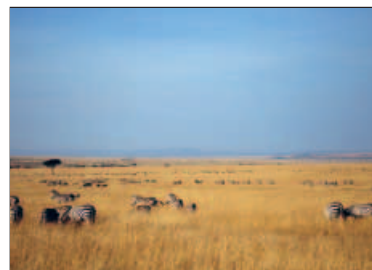
Tropski deževni gozd

Nadstropnost dreves,
bujno rastlinstvo



Vlažna savana

Visoka trava, drevesa,
grmičevje



Suha savana

Nizka trava, redka,
posamezna drevesa



Puščavsko rastlinstvo

Rastlinstvo prilagojeno daljšim
obdobjem brez padavin; skromno



Oaza

Rastlinstvo v puščavi,
kjer voda prihaja na površje



Sredozemsko rastlinstvo

Zimzeleno in prilagojeno
na visoke temperature in sušo

Potrebe po vodi se zaradi hitre rasti prebivalstva in drugačnega načina življenja zelo hitro povečujejo. Pomanjkanje vode občuti več milijonov ljudi.

PRED

Za vse, ki živimo v razvitem svetu, je samoumevno, da odpremo pipo in priteče voda.

Oblikuj miselni vzorec. Da boš zajel vse, si pomagaj z vprašanji.

- A) Iz katerega vodnega zajetja je napeljana voda v dom tvoje družine?
- B) Kdo skrbi, da je voda, ki priteče iz pipe, čista (pitna)?
- C) Kako so se z vodo v tvojem kraju oskrbovali v preteklosti?
- D) Na kakšen način bi lahko zmanjšali porabo vode v vašem gospodinjstvu?

(Učenci rešijo individualno.)

VODA

MED

Med branjem izpiši besede, ki bi po tvojem mnenju morale biti izpostavljene.

- A) Besedam in pojmom, ki so ti bili do sedaj neznan, dodaj kratke razlage (uredi slovarček).

arteška voda – voda, ki je ujeta med dve neprepustni plasti

Fosilna voda - voda, ki je ujeta med dve nepropustni plasti in se ne obnavlja

Sahel - prehodno območje med saharo in savano

- B) Po zgledu učbenika oblikuj povzetek in vprašanja za ponovitev ter dodaj vprašanje za razmislek.

Povzetek

(Učenci rešijo individualno.)

Ponovi

(Učenci rešijo individualno.)

Razmisli

(Učenci rešijo individualno.)

Eden od problemov sodobnega sveta je tudi širjenje puščav.

Ena od televizijskih hiš te kot strokovnjaka povabi na razgovor, da bi gledalcem pojasnil nekaj osnovnih dejstev v zvezi s širjenjem puščave. Novinar ti med pogovorom zastavlja naslednja vprašanja:

A) Kaj vpliva na širjenje puščav?

Segrevanje ozračja in neprimerno kmetijstvo.

B) Katera območja na Zemlji se srečujejo s pojavom širjenja puščav?

Afrika, jugozahod ZDA, srednja in vzhodna Azija, Avstralija

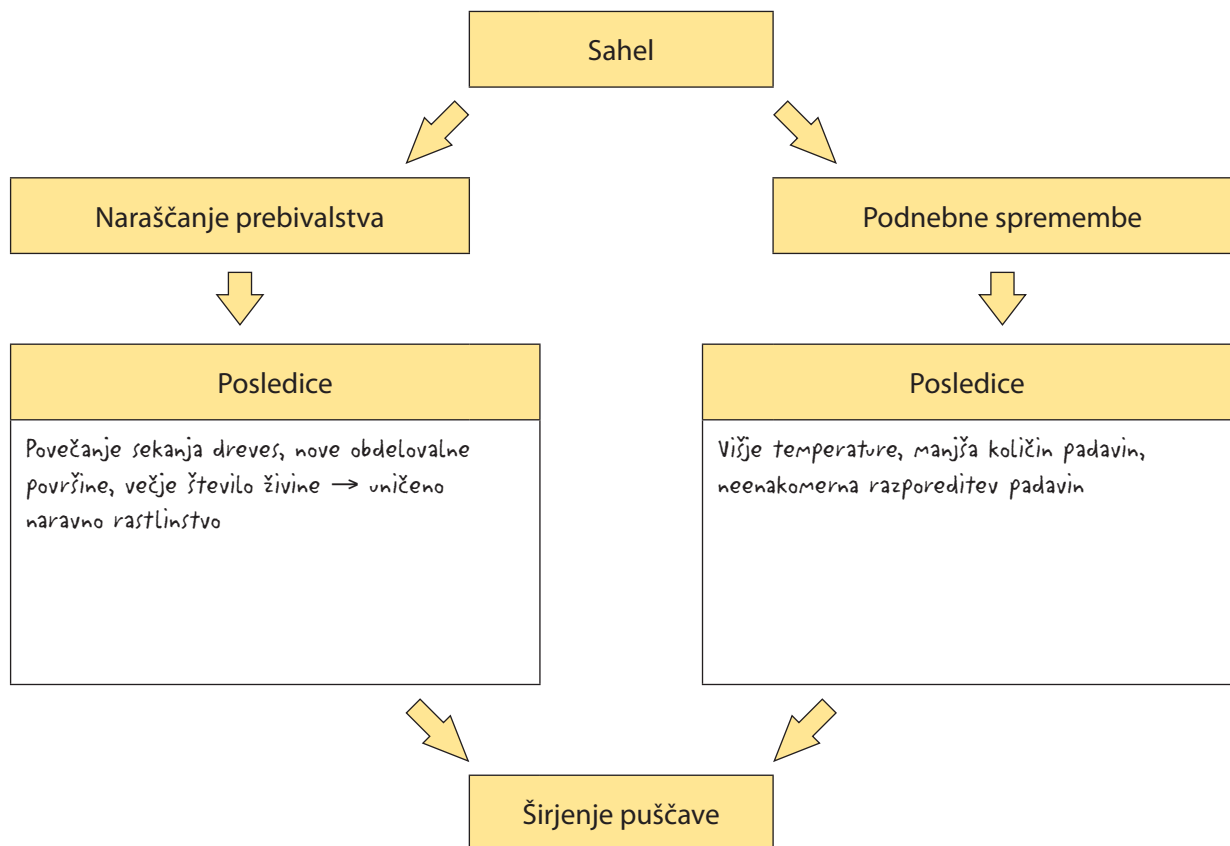
C) Zakaj, kadar govorimo o širjenju puščav, izpostavljammo Sahel?

Ker je tu zaradi pogostega pomanjkanja padavin in vpliva človeka ogroženo preživetje ljudi. Tu so gospodarsko najmanj razvite države na svetu ...

Č) Razviti svet pomaga odpravljati posledice suš v Afriki s humanitarnimi akcijami. Razloži, zakaj tovrstna pomoč ni dovolj uspešna.

Ker je časovno omejena. Tu bi potrebovali pomoč, ki bi jim izboljšala oskrbo z vodo - vodnjake, nove namakalne sisteme ...

D) S pomočjo grafičnega prikaza opiši vzroke in posledice širjenja puščave v Sahelu.



- Ali se v Sloveniji srečujemo s pomanjkanjem vode?
- Katere celine so v veliki meri odvisne od arteške vode in zakaj?
- kateri so glavni onesnaževalci vode?
- Kako bi lahko najrevnejšim pomagali, da ne bi umirali zaradi pomanjkanja vode ali zaradi njene onesnaženosti?

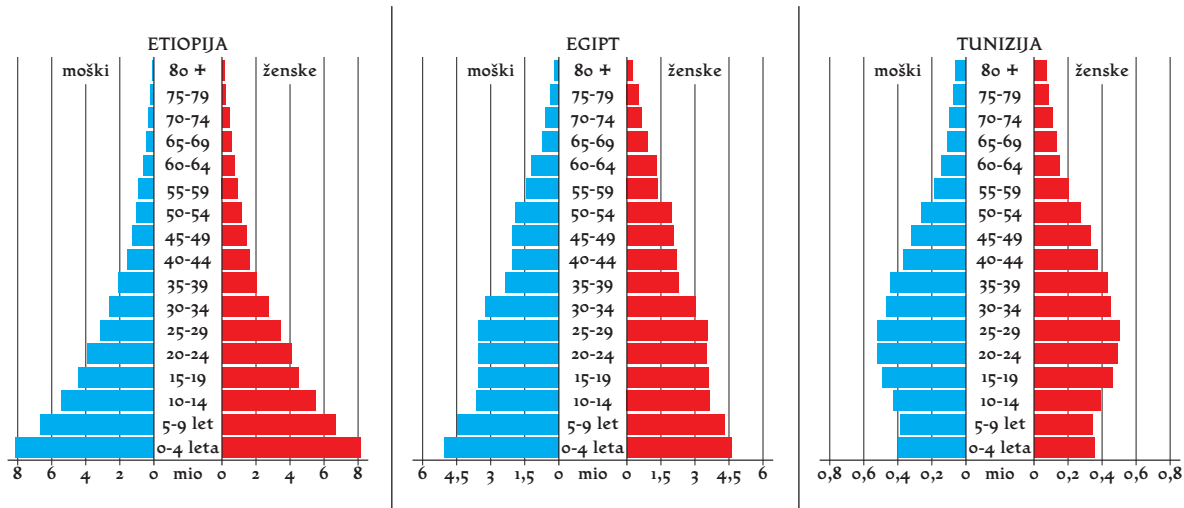
PREBIVALSTVO

Afrika je redko in neenakomerno poseljena celina.
Obsežna območja so neprimerna za poselitev.

1

Afrika je celina z najhitrejšo rastjo števila prebivalcev.

Oglej si starostne piramide posameznih držav in odgovori na vprašanja ter izpolni preglednico.



A) V kateri izmed držav prebivalstvo najhitreje narašča?

v Etiopiji.

B) Na svetovnem spletu poišči podatke o številu prebivalcev v zgoraj omenjenih državah in v Sloveniji. Primerjaj podatke. Kolikšen del prebivalstva v posamezni državi predstavljajo otroci (starostna skupina do 14 let)? (Vir: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook>)

	Skupno število prebivalcev	Število prebivalstva v starosti 0–14 let	Delež prebivalstva v starosti 0–14 let (v %)
Etiopija	88 mio	40,7 mio	46,2
Egipt	80 mio	26,4 mio	32,8
Tunizija	10 mio	2,4 mio	22,2
Slovenija	2 milijona	270.000	13,5

2

Prebivalstvo Afrike ogrožajo številne bolezni, ki so jih v razvitih državah že izkoreninili.

A) Med spodaj naštetimi boleznimi obkroži tiste, ki so v veliki meri značilne za Afriko.

aids bolezni ožilja rumena mrzlica spalna bolezen
 sladkorna bolezen podhranjenost rak malarija

B) Kateri so razlogi, da so te bolezni med afriškim prebivalstvom še vedno zelo razširjene?

Slaba zdravstvena oskrba, ljudje niso cepljeni, nimajo denarja za zdravila, zdravnikov je malo ...

3

Ljudje se množično selijo v mesta.

A) S pomočjo svetovnega spleta poišči podatke o številu prebivalcev v največjih afriških mestih in jih vpiši v preglednico.

(Vir: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_metropolitan_areas_in_Africa_by_population)

B) Izračunaj, kako se je spreminjalo število prebivalcev v posameznih mestih.

(uporabimo sklepni račun - zapišemo križni produkt, npr.: 1,5 mio 100 %

$$(3,4-1,5 \text{ mio} \dots x \rightarrow x = 127 \%)$$

C) Mesta poišči na zemljevidu in določi njihovo lego.

	Število prebivalcev v milijonih		Porast števila prebivalcev v %	Lega
	1975	2010		
Kairo	6,4	7,8	22	delta reke Nil
Lagos	1,9	7,9	315	obala Gvinejskega zaliva
Kartum	0,9	2,9	222	dolina reke Nil
Aleksandrija	2,2	4,1	86	obala Sredozemskega morja
Luanda	0,7	1,8	157	obala Atlantskega oceana
Abidžan	1,0	4,2	320	obala Gvinejskega zaliva
Alžir	1,5	3,4	127 %	obala Sredozemskega morja
Kinšasa	1,5	5,5	267	ob reki Kongo
Capetown	1,3	3,5	169	obala Atlantskega oceana
Nairobi	0,7	2,8	300	Vzhodnoafriško višavje

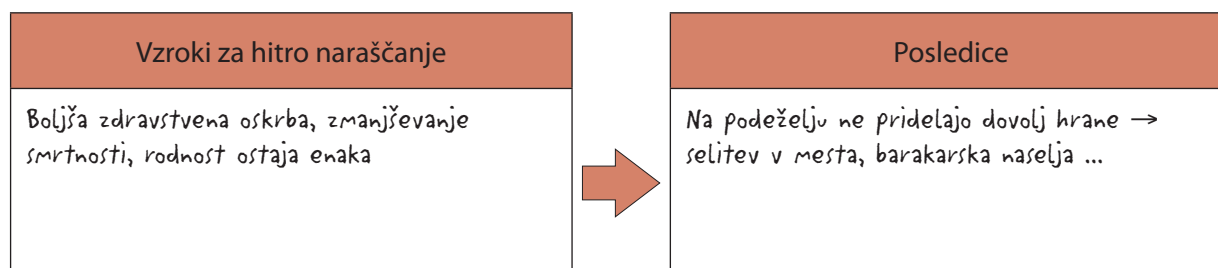
C) Primerjaj današnje število prebivalcev s številom iz leta 1975 in zapiši svoje ugotovitve.

Prebivalstvo v afriških mestih zelo hitro narašča.

4

Države s hitro rastjo prebivalstva se spopadajo s številnimi problemi.

Dopolni shemo.



GOSPODARSTVO

Afrika je kljub številnim rudnim nahajališčem gospodarsko najslabše razvita celina. Pridelava manjšega števila kulturnih rastlin za izvoz je značilnost številnih držav.

1

Večina prebivalstva se še vedno preživlja s kmetijstvom.

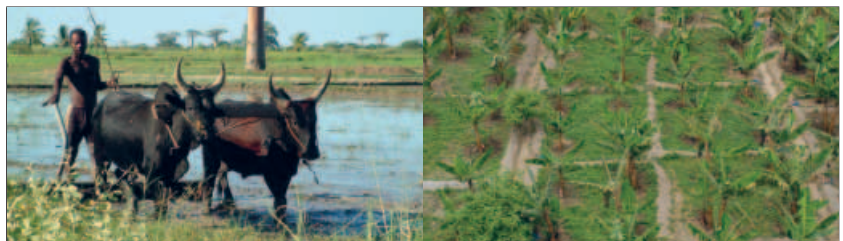
Navedene trditve označi kot pravilne ali nepravilne.

	Pravilna	Nepravilna
V večjem delu Afrike prevladuje intenzivno kmetijstvo.		✓
Afriški tradicionalni poljščini sta maniok in sladki krompir.	✓	
Zelo pomembna kmetijska panoga je tudi plantažno poljedelstvo.	✓	
Na plantažah večinoma pridelujejo več pridelkov hkrati.		✓
V suhi savani je najpomembnejša živinoreja.	✓	
Intenzivna živinoreja je v veliki meri usmerjena v izvoz.	✓	
Ob obalah Sredozemskega morja je pomembno gozdarstvo.		✓
Ob obali in velikih jezerih je pomembno ribištvo.	✓	
Afriški ribiči imajo sodobno opremo, s katero lahko konkurirajo tujim ladjam.		✓

2

Velik del kmetov pridelava dovolj hrane samo zase in za svojo družino.

A) Oglej si fotografiji, ki prikazujeta različni obliki kmetijstva v Afriki. Za vsako obliko zapiši osnovne značilnosti.



Vrsta kmetijstva	samooskrbno	plantažno
Vrste pridelkov	različni pridelki	večinoma le en pridelek
Količina pridelka	majhna	velika
Delovna sila	družina	delavci
Odvisnost od vremena	velika	velika, vendar jo omejujejo z namakanjem in škropivi
Komu je namenjen pridelek?	za lastno uporabo	izvozu

B) V atlasu poišči zemljevid rabe zemljišč ali gospodarstva. K posameznim geografskim enotam Afrike pripiši pridelke, za katere sklepaš, da jih pridelajo največ.

	Pridelki
Severna Afrika	Dateljni, bombaž, sladkorni trst, južno sadje, vinska trta, pšenica
Zahodna Afrika	Kava, banane, kakav, arašidi, oljne palme, bombaž, proso, maniok, sladki krompir
Srednja Afrika	Kakav, oljne palme, proso, maniok, sladki krompir
Vzhodna Afrika	Čaj, tobak, kokosove palme, kava, koruza, maniok, proso, sladki krompir
Južna Afrika	Sladkorni trst, vinska trta, koruza, pšenica, čaj, tobak, maniok, proso, sladki krompir

3

Druga najpomembnejša gospodarska dejavnost v Afriki je rudarstvo.

A) S pomočjo atlasa naštej rudna bogastva.

Nafta, zemeljski plin, baker, zlato, diamanti, črni premog, azbest, platina, svinec, kositer ...

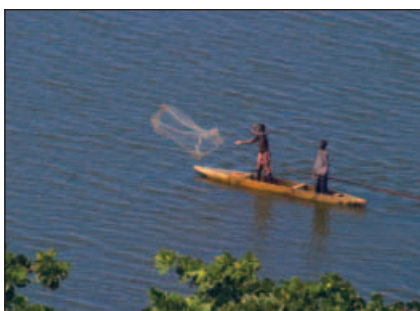
B) Zakaj so številne afriške države kljub velikim rudnim bogastvom ter bogatim nahajališčem nafte in zemeljskega plina gospodarsko slabo razvite?

Večina rudnikov in naftnih nahajališč je v lasti tujcev.

4

Ribištvo je pomemben vir hrane za revno prebivalstvo, ki živi ob morju, rekah ali jezerih.

Oglej si obe fotografiji, primerjaj ju in opiši.



Slika prikazuje ribištvo prebivalcev Afrike, ki s preprostimi pripomočki lovijo in s tem omogočajo preživetje svoje družine.



Sodobna ribiška flota evropskih držav, ki polovi večino rib ob obalah Afrike.

SEVERNA AFRIKA

Severna Afrika je bila v preteklosti tesneje povezana z Evropo kot s preostalo Afriko. Prebivalstvo je v veliki meri vezano na ozek obalni pas in dolino reke Nil.

1

Države Severne Afrike spadajo med gospodarsko razvitejše države v Afriki.

A) V zmešnjavi črk poišči imena vseh sedmih držav Severne Afrike (imena posameznih držav obkroži z različnimi barvami).

S	A	J	I	R	I	Ž	L	A	R	S	E	D
O	Z	M	A	R	O	K	O	E	M	U	S	K
O	M	O	A	J	I	B	I	L	R	D	J	E
Z	A	H	O	D	N	A	S	A	H	A	R	A
E	G	I	P	T	A	J	I	Z	I	N	U	T

B) Izpiši pojem, ki ga dobiš iz preostalih črk.

S	R	E	D	D	Z	E	M	S	K	D	M	D	R	J	E
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

C) Razloži, kako je ta pojem povezan s Severno Afriko.

Prebivalstvo Severne Afrike je zaradi puščavske notranjosti v veliki meri vezano na življenje ob Sredozemskem morju. Morje jih povezuje z Evropo in Azijo.

2

S pomočjo fotografij opiši gospodarstvo Severne Afrike.



Kmetijstvo (dateljnovne palme, bombaž, južno sadje; v notranjosti nomadska živinoreja), številna nahajališča nafte in zemeljskega plina, tekstilna industrija in turizem,

3**Severna Afrika je redko poseljeno območje.**

A) Zakaj je Severna Afrika tako redko poseljena?

Večji del Severne Afrike zavzema puščava Sahara.

B) Kje so zgostitve prebivalstva v Severni Afriki?

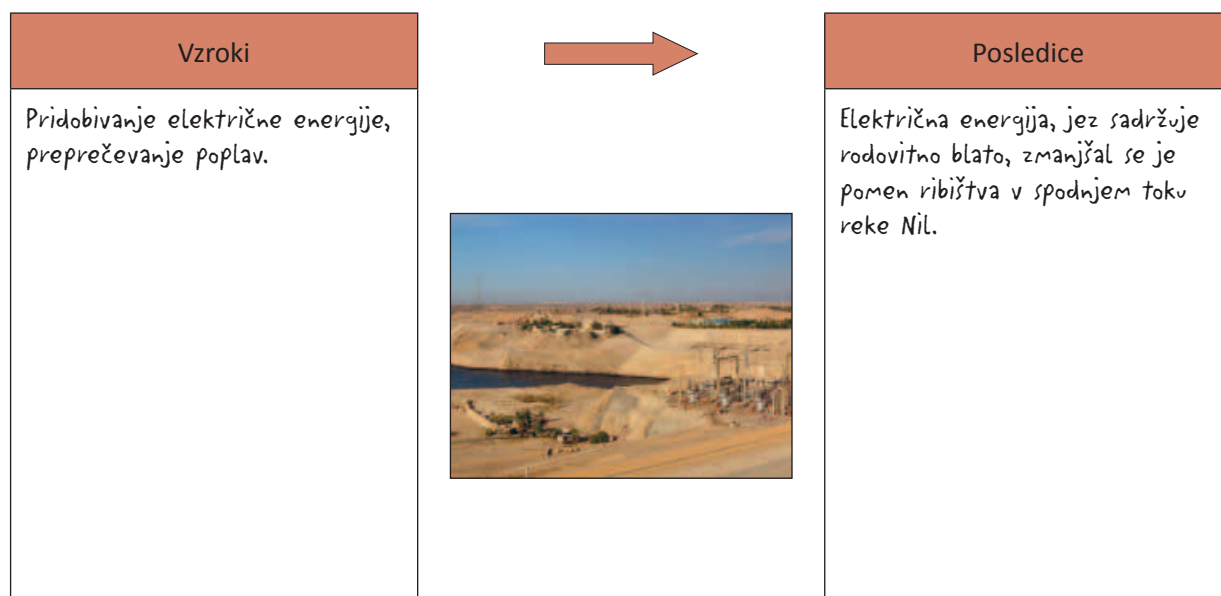
*Zgostitve prebivalstva so ob obalah Sredozemskega morja in ob reki Nil.***4****Ob reki Nil se je razvila ena prvih visokih civilizacij, reka pa ima tudi dandanes velik vpliv na življenje ljudi.**

A) V preglednico napiši, kaj je pomenila reka Nil prebivalcem Egipta in Sudana v preteklosti in kaj jim pomeni danes.

Nekoč	Danes
<i>Ob Nilu se je razvila egipčanska civilizacija - ena prvih visokih civilizacij; namakalno poljedelstvo, ribištvo, promet, oskrba z vodo.</i>	<i>Pridobivanje električne energije, ribištvo, promet, namakanje.</i>

B) Leta 1970 so na reki Nil zgradili Asuanski jez, za katerim je nastalo Naserjevo jezero.

V spodnjo shemo napiši, kateri so bili razlogi za izgradnjo jezua in kakšne posledice je imela njegova izgradnja.



TROPSKA AFRIKA

Države Tropske Afrike povezuje geografska lega, vendar so znotraj posameznih delov velike razlike v podnebju in rastlinstvu, kar v veliki meri vpliva na način življenja.

1

Tropsko Afriko razdelimo na Zahodno, Srednjo in Vzhodno Afriko.

Primerjaj posamezne dele Tropske Afrike. V pomoč ti bo preglednica in fotografije.

	Zahodna Afrika	Srednja Afrika	Vzhodna Afrika
			
Lega	Med Saharo na severu in Gvinejskim zalivom na jugu	Ob ekvatorju, med Gvinejskim zalivom in Vzhodnoafriškim višavjem	V Vzhodnoafriškem in Etiopskem višavju
Večje države	Nigerija, Čad, Niger, Mali, Mavretanija	Demokratska Rep. Kongo, Srednjeafriška republika, Gabon, Kongo	Tanzanija, Kenija, Etiopija, Somalija, Uganda, Ruanda
Podnebje	Ekvatorialno, savansko, puščavsko	Ekvatorialno	Savansko, polpuščavsko, puščavsko
Rastlinstvo	Tropski deževni gozd, savana, puščavsko rastlinstvo	tropski deževni gozd	Savansko in puščavsko rastlinstvo
Gospodarstvo	Glavna gospodarska dejavnost je kmetijstvo (samooskrbno in plantažno kmetijstvo in živinoreja), pomembna sta tudi gozdarstvo in ribištvo	Glavna gospodarska dejavnost je kmetijstvo, pomembni so tudi gozdarstvo, pridobivanje kavčuka in rudarstvo	Dobri pogoji za poljedelstvo; v savani so pomembni živinoreja, turizem, ribištvo in tekstilna industrija
Posebnosti, zanimivosti	- Čadsko jezero - najrevnejše države na svetu - Sahel (Učenci rešijo individualno.)	- muha CECE - diamanti (Učenci rešijo individualno.)	- safari - Kilimandžaro - gorske gorile - tu se je začel razvoj človeka (Učenci rešijo individualno.)

2 V časopisih, literaturi in na svetovnem spletu se velikokrat srečamo z besednimi zvezami, ki vsebujejo besedo tropski.

- A) V spodnji razpredelnici je vpisanih nekaj najpogostejših besednih zvez, ti pa vanjo vpiši, kaj veš o teh pojmihi.
- B) Če poznaš še kakšen pojem, ga lahko dopišeš.

Tropsko sadje	Banane, papaja, ananas, mango, liči
Tropski les	Tik, ebenovina
Tropski deževni gozd	Nadstropnost dreves, raznovrstna rastlinski in živalski svet
Tropske bolezni	Malaria, rumena mrzlica, spalna bolezen ...
	(Učenci rešijo individualno.)

3 Vzhodna Afrika je cilj številnih turistov.

Preberi besedilo in odgovori na vprašanja. Pri odgovorih si pomagaj tudi z učbenikom na straneh 26–27.

V narodne parke v Vzhodni Afriki prihajajo turisti z vsega sveta. Njihov glavni cilj je opazovanje živali. Turisti prinašajo državam velik prihodek, hkrati pa vznemirjajo živali, vplivajo na način življenja domačinov in porabljajo že tako omejene vire vode.

A) Kaj privablja turiste z vsega sveta v Vzhodno Afriko?
Narodni parki, kjer lahko vidijo divje živali v naravnem okolju

B) Katere so pozitivne posledice turizma v Afriki?
Denar, zaposlitev za domače prebivalstvo, boljša infrastruktura ...

C) Katere so negativne posledice, ki jih s sabo prinaša turizem?
Vznemirjanje živali v njihovem naravnem okolju, vpliv na način življenja domačinov, poraba vode, onesnaževanje okolja ...

Narodni park Serengeti

► Na območjih Tanzanije in Kenije se razprostira največji narodni park v Afriki. Zaradi vsakoletne množične selitve gnujev in zeber z območja suše je tudi eden najveličastnejših.

► V jeziku Masajev pomeni Serengeti prostrana dežela.

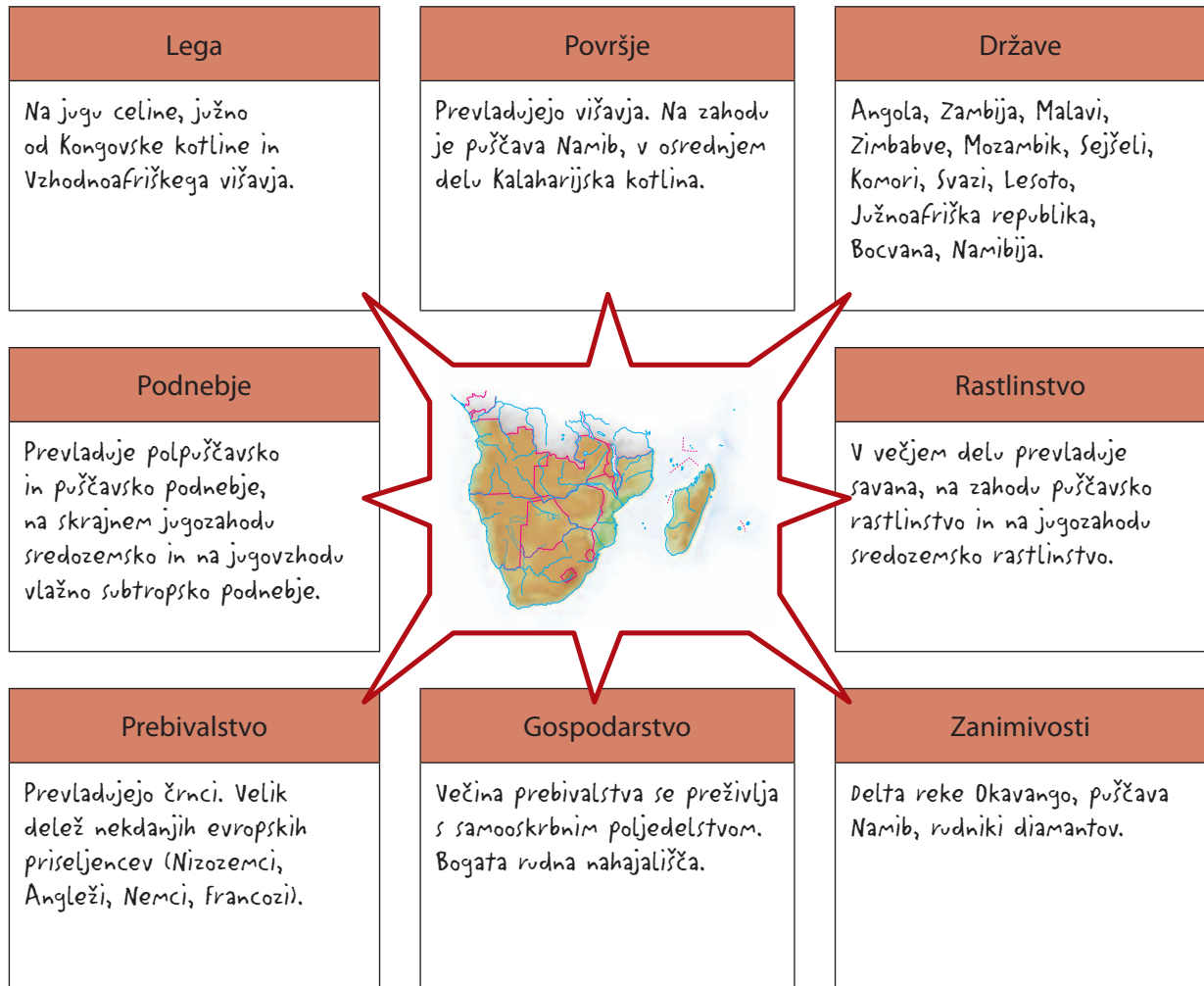
JUŽNA AFRIKA

Južna Afrika je z rudami najbogatejši del Afrike, sicer pa je reliefno in podnebno zelo pestra geografska enota.

1

Kljub številnim rudnim bogastvom se večji del prebivalstva še vedno preživlja s kmetijstvom.

Dopolni miselni vzorec z dejstvi o Južni Afriki, ki so po tvojem mnenju najpomembnejša.



2

V Južnoafriški republiki so več desetletij izvajali politiko rasnega razlikovanja.

Za globji vpogled v to tematiko obiži na spletu virtualni muzej apartheida (www.apartheidmuseum.com).

A) Kaj je bilo značilno za politiko rasnega razlikovanja?

Ločenost črncev in belcev na vseh področjih življenja. Vsa politična moč je bila v rokah belcev.

B) Kako je svet gledal na politiko apartheida?

Svetovna javnost je politiko apartheida močno obsajala.

C) Kdaj je bil apartheid odpravljen in kdo je postal prvi predsednik, ki je bil izvoljen na demokratičnih volitvah?

Odpravljen je bil leta 1993. Prve predsedniške volitve so bile leta 1994, zmagal je Nelson Mandela.

3 Demokratične države v svojem temeljnem zakoniku – ustavi – prepovedujejo kakršnokoli obliko diskriminacije.

A) Poišči na spletu Ustavo Republike Slovenije in prepisi 63. člen.

(Prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti ter prepoved spodbujanja k nasilju in vojni)
Protustavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, verskega ali drugega sovraštva ali nestrpnosti. Protustavno je vsakršno spodbujanje k nasilju in vojni.

B) Ali poznaš kakšno državo, kjer so ljudem kršene različne pravice?

Severna Koreja, Mjanmar, Iran, Sirija, Zimbabve, Kuba, Belorusija, Uzbekistan, Eritreja, Sudan ...

C) Naštej vsaj eno mednarodno organizacijo, ki se zavzema za spoštovanje človekovih pravic.

Amnesty International, Unicef ... V Sloveniji imamo varuha človekovih pravic.

4 Junija 2010 je bilo v Južnoafriški republiki organizirano svetovno prvenstvo v nogometu. To je bilo prvo svetovno prvenstvo v Afriki.

A) Na svetovnem spletu (npr. www.fifa.com) poišči podatke o prvenstvu in državah udeleženkah. Države poišči še na zemljevidu.

B) Koliko držav je bilo udeleženih in kako so bile razporejene po celinah?

	Države udeleženke
Afrika	Gana, Nigerija, Kamerun, Alžirija, Slonokoščena obala, Južnoafriška republika
Evropa	Anglija, Nemčija, Španija, Italija, Francija, Portugalska, Slovenija, Slovaška, Švica, Danska, Nizozemska, Grčija, Srbija
Azija	Severna Koreja, Južna Koreja, Japonska
Severna Amerika	ZDA, Mehika, Honduras
Južna Amerika	Argentina, Brazilija, Paragvaj, Urugvaj, Čile
Avstralija in Oceanija	Avstralija, Nova Zelandija

C) S katere celine je bilo največ držav udeleženk? Poskusi razložiti, zakaj.

Največ držav je bilo iz Evrope. Evropske države so še vedno privilegirane, igrajo dober nogomet ...

(Učenci rešijo individualno.)

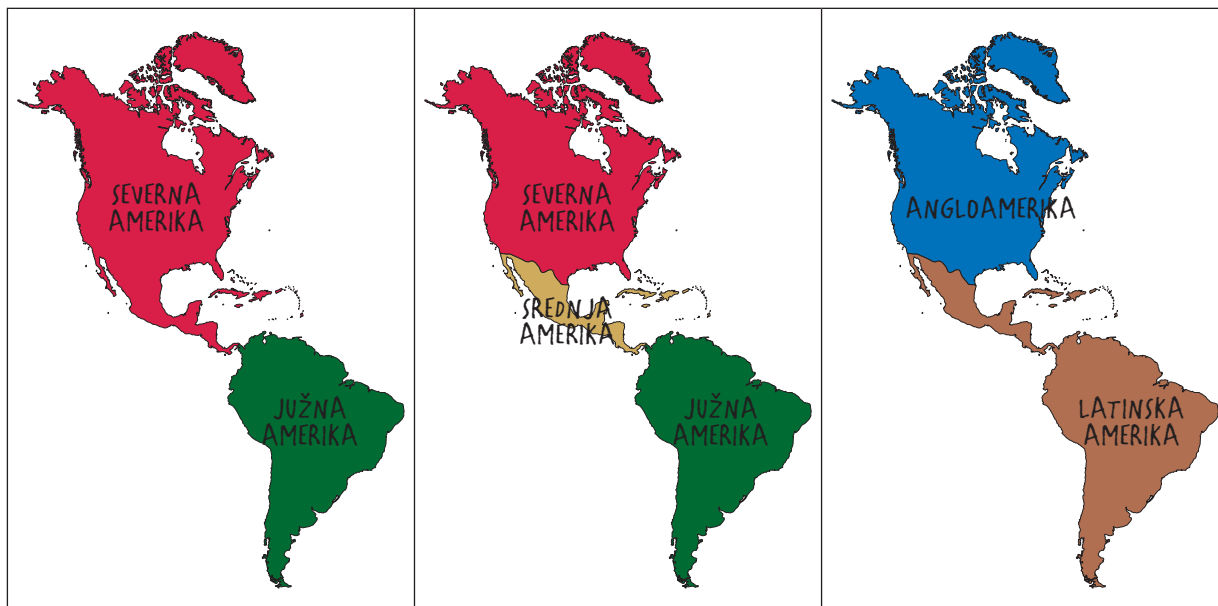
AMERIKA

Odkritje Amerike štejemo za začetek novega veka. Posledica so bile številne spremembe na različnih področjih.

1

Poznamo več delitev Amerike.

A) Na zemljevidih pobarvaj in poimenuj različne dele Amerike.



B) Zakaj delitev Amerike glede na večinsko priseljeno prebivalstvo ni povsem primerna? Ker to poimenovanje povsem zapostavlja prvotno prebivalstvo in izpostavlja le del priseljenega prebivalstva.

C) Zakaj je zmotno trditi, da je Novi svet odkril Krištof Kolumb oziroma, da so ga pred njim odkrili že Vikingi?

Novi svet so že tisočletja prej odkrili tisti, ki so te celine prvi poselili.

2

Krištof Kolumb je s svojim odkritjem dosegel slavo, o kateri pričajo številne anekdote.

Preberi eno izmed njih in razloži njeno sporočilo.

Anekdota o Kolumbovem jajcu

Za mizo je sedelo več pomembnih ljudi in med njimi tudi Krištof Kolumb. Nekdo izmed njih je postavil vprašanje, kako postaviti jajce na rob mize, ne da bi se to skotalilo na tla. Po neuspehu ostalih je jajce prijel Kolumb, ga – ne da bi ga zlomil – malo natrl in s tem dobil nekaj ravne ploskve. Jajce je obstalo na mizi. Ostali so nato dejali, da bi to lahko storili tudi sami, Kolumb pa jim je odgovoril: »Razlika med mano in vami je v tem, da bi vi to znali storiti, jaz pa sem dejansko to storil.«

Kolumb je naredil tisto, kar si drugi niso upali. Bil je naprednejši, bolj smel ...

SEVERNA AMERIKA

Severna Amerika je tretja največja celina na svetu, ki se razprostira od polarne Grenlandije do tropskih območij Karibskega morja.

1 Skoraj vsak dan slišimo novice iz Severne Amerike.

V časopisih, reklamnih prospektih in na svetovnem spletu poišči novice, različne fotografije in podatke o Severni Ameriki. Na osnovi zbranega gradiva zapiši nekaj besed, ki so povezane s to celino.

(Učenci rešijo individualno.)

2 Severna Amerika je poleg Evrope najbolj razčlenjena celina na Zemlji.

A) Pobarvaj zemljevid tako, da z ustreznimi barvami ponazoriš gorstva, kotline ... (lahko si pomagaš z velikim zemljevidom v učbeniku, v zavihku strani 35).

B) Vpiši na zemljevid oceane, morja, zalive in otoke.

C) Vpiši na zemljevid velike naravne enote in večje reke (pomagaj si z učbenikom na straneh 36–37).



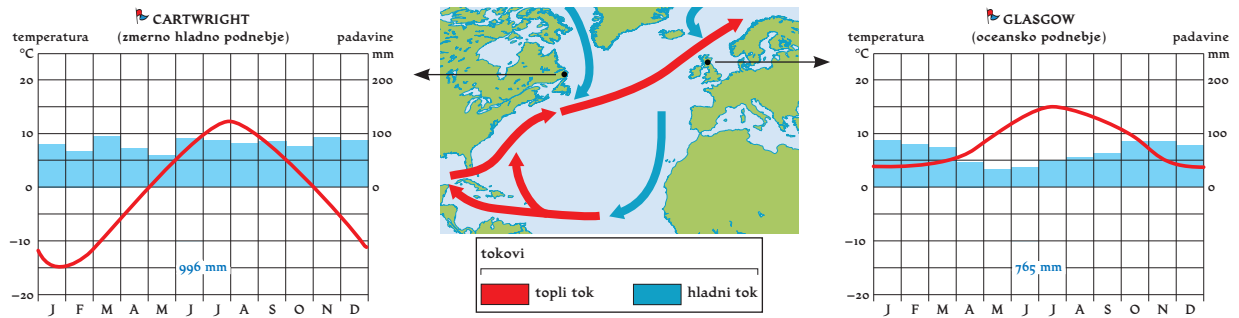
PODNEBJE IN RASTLINSTVO

Severna Amerika leži v vseh toplotnih pasovih na severni polobli, kar priča o njeni izredni podnebni in rastlinski pestrosti.

1

Na podnebje Severne Amerike imajo največji vpliv geografska lega, relief, morski tokovi in oddaljenost od morja.

A) Oglej si zemljevid in klimograme krajev v Severni Ameriki, Evropi in Afriki. Z njihovo pomočjo izpolni preglednico in odgovori na vprašanja.

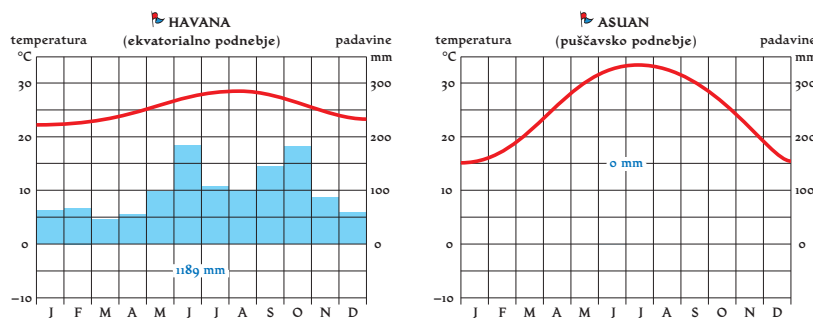


	Povprečna januarska temperatura	Povprečna julijska temperatura	Temperaturna razlika
Cartwright	- 15 °C	12 °C	27 °C
Glasgow	4 °C	15 °C	11 °C

B) Zakaj imajo kraji na Labradorju nižje povprečne temperature kot kraji na Britanskem otočju?
Na nižje temperature vpliva hladen morski tok.

C) Kako to vpliva na življenje ljudi?
Območje je precej redkeje poseljeno.

Č) Južni del Severne Amerike in Sahara ležita v enaki oddaljenosti od ekvatorja. Oglej si klimograma Havane in Asuana.



D) S pomočjo atlasa opiši lego Havane in Asuana.

Havana - leži na otoku
Asuan - leži v notranjosti puščave (Sahara)

E) Oglej si klimograma in navedi razloge za velike podnebne razlike med krajema.

Podnebne razlike med krajema so posledica oddaljenosti od morja. Z oddaljevanjem od morja se količina padavin zmanjšuje.

2

Naravno rastlinstvo je človek že skoraj v celoti izkrčil.



A) Poimenuj in opiši rastlinstvo na fotografiji.

Prerija - pokrajina z visoko travo.

B) V kaj so spremenjene površine, ki so porasle z rastlinstvom na fotografiji?

Večina območij prerije je spremenjena v obdelovalne površine, na katerih je razvito intenzivno kmetijstvo.

C) Kako imenujemo podobne naravne pokrajine v Evropi, Aziji in Afriki?

V Evropi in Aziji - stepa. V Afriki - savana.

3

Razporeditev padavin zelo vpliva na gospodarstvo.

V atlasu poišči zemljevid, ki prikazuje razporeditev padavin v Severni Ameriki in z njegovo pomočjo odgovori na vprašanja.

A) Katera območja v Severni Ameriki prejmejo najmanj padavin?

Območja na vzhodni strani Ameriških kordiljer.

B) Kateri poldnevnik imenujemo tudi mrtva črta in zakaj?

100. poldnevnik imenujemo tako, ker ločuje vlažni vzhodni in sušni zahod. Zahodno od 100. poldnevnika je poljedelstvo možno le ob namakanju.

4

Velikost Severne Amerike in redka poseljenost nekaterih območij dajejo dovolj življenjskega prostora številnim živalskim vrstam.

Poimenuj živali na slikah. Na svetovnem spletu poišči zanimivosti o njih.



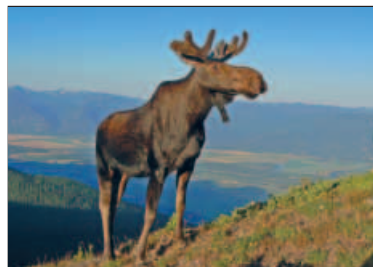
Grizli (rjavi medved)

(Učenci rešijo individualno.)



Bizon

(Učenci rešijo individualno.)



Los

(Učenci rešijo individualno.)

Tornadi in hurikani so vremenski pojavi, ki za sabo puščajo opustošene pokrajine, porušene stavbe in številne mrtve.

PRED

S tropskimi viharji smo se srečali že na potovanju po Aziji.

A) Pred branjem razmisli in napiši, kaj o njih že veš.

(Učenci rešijo individualno.)

B) V dnevnem časopisju ali na spletni stani www.tropicalstormrisk.com poišči podatke o tem, kje so v zadnjem mesecu divjale tropske nevihte.

(Učenci rešijo individualno.)

MED

Med branjem razmišljaj o tem, kaj bereš, sproti si zastavljalj vprašanja in išči odgovore.

A) Napiši vprašanja, ki se ti zdijo pomembna za razumevanje besedila.

npr.:

1. Kaj so tornadi?
2. Kaj so hurikani?
3. Kaj so tropski viharji?
4. Zakaj nastajajo tropski viharji?
5. Na kakšen način lahko zmanjšamo posledice tropskih viharjev?

B) Po branju poskušaj odgovoriti na zastavljena vprašanja.

(Odvisno od vprašanj, ki si jih zastavijo učenci.)

ZANIMIVOST**Poimenovanje tropskih viharjev**

- Svetovna meteorološka organizacija (WMO) uporablja šest seznamov imen za tropske viharje, na vsakem je po 21 imen;
- vihar poimenujejo takoj, ko se pojavi;
- do sprememb seznama pride, če določen tropski vihar povzroči ogromno škodo – takšna imena se potem ne pojavljajo več;
- prvo poimenovanje (v začetku 20. stoletja) je bilo povezano s političnimi osebnostmi, med drugo svetovno vojno se je uveljavilo poimenovanje po ženskah, od leta 1979 se pojavljajo tudi moška imena.

A) Preberi spodnja zapisa, ki govorita o posledicah tornada in hurikana.

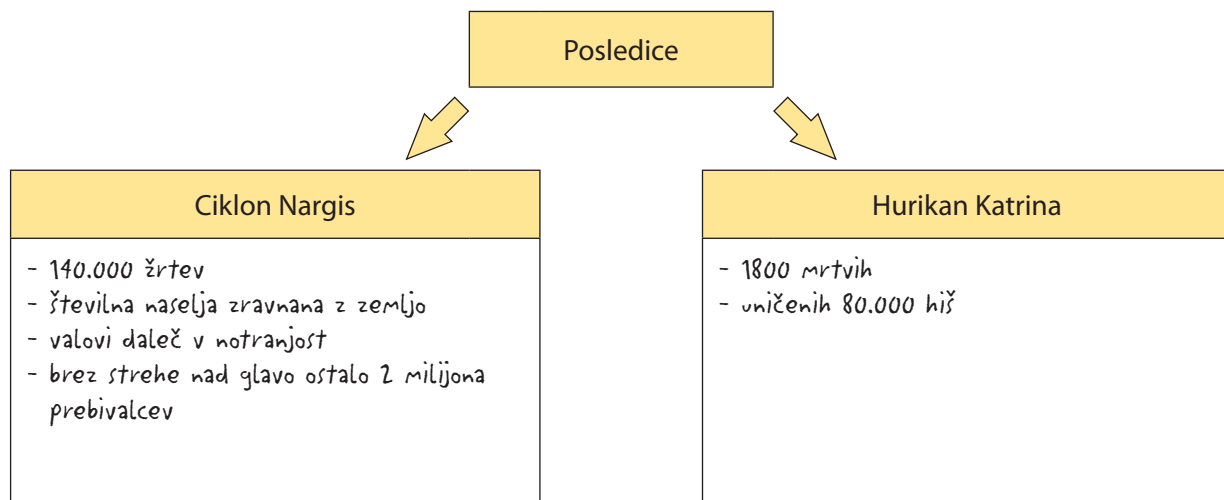
2. maja 2008 je **ciklon Nargis** zadel Mjanmar in v dveh dneh terjal okoli 140.000 življenj, številna naselja pa povsem zravnal z zemljo. Močni vetrovi (s hitrostjo tudi do 190 kilometrov na uro) so povzročili skoraj 4-metrške valove, ki so segli do 40 kilometrov v notranjost države. Brez strehe nad glavo je ostalo približno 2 milijona prebivalcev.

Velik problem je bila prepočasna pomoč. Vlada v Mjanmaru na začetku ni dovolila mednarodne pomoči. Po letu dni so številni še vedno živeli v nemogočih razmerah (začasna bivališča, zbita iz bambusovih palic in ponjav). Obnova številnih območij se še sploh ni začela.

Avgusta 2005 je po mehiškem zalivu od Teksasa do Floride divjal **hurikan Katrina**, v katerem je umrlo več kot 1800 ljudi. Vetrovi so pihali s hitrostjo okoli 200 kilometrov na uro in povzročali velikanske valove, zaradi katerih so popustili nasipi pred New Orleansom in mesto je zalila voda. Uničenih je bilo približno 80.000 hiš. Dodaten udarec za mesto je bil prepočasen odziv vlade.

B) Na zemljevidu poišči območji, ki sta ju prizadela tropska viharja.

C) Primerjaj posledice, ki sta ju povzročila tropska viharja in zapiši svoje ugotovitve. Ne pozabi primerjati gospodarske razvitosti obeh držav.



Ime tropskega viharja	Območje	Leto	Število mrtvih
Ciklon Bola	Bangladeš	1970	500.000
Tajfun Nina	Kitajska	1975	170.000
Ciklon Nargis	Mjanmar	2008	145.000
Veliki hurikan	Mali Antili	1780	22.000
Orkan Mitch	Srednja Amerika	1998	11.000–18.000
Orkan Galveston	Teksas, ZDA	1900	8000–12.000
Orkan Katrina	New Orleans, ZDA	2005	2000, rekordna materialna škoda

- Kdaj zaradi nevarnosti tropskih neviht ni pametno obiskati držav v Karibskem morju?
- Zakaj je po tropskih nevihtah otežen dostop do prizadetih območij?
- Zakaj je zelo pomembno, da je pomoč prizadetim območjem takojšnja?
- Kako se mednarodna javnost odziva ob velikih naravnih nesrečah?

PREBIVALSTVO

Sestava prebivalstva Severne Amerike je zelo raznolika. Večina današnjih prebivalcev Severne Amerike ima svoje prednike na drugih celinah.

1

Severna Amerika je zelo neenakomerno poseljena.

A) S pomočjo statističnih podatkov, ki jih imaš podane v preglednici, izračunaj povprečno gostoto poselitve severnoameriških držav (število prebivalcev deli s površino države).

	Površina (km ²)	Število prebivalcev	Gostota poselitve (št. prebivalcev/km ²)
Bahami	13.943	346.000	25
Haiti	27.750	10.188.000	367
Jamajka	10.991	2.730.000	248
Kanada	9.984.670	33.890.000	3
Kuba	109.886	11.204.000	102
Mehika	1.964.375	110.645.000	56
Združene države Amerike	9.629.091	317.641.000	33

B) Iz preglednice razberi, katere zgoraj navedene države so najgosteje in katere najredkeje poseljene. Navedi še razloge za gostejšo oziroma redkejšo poselitev posameznih držav.

Najgosteje poseljene države	Najredkeje poseljene države
Haiti (ugodno podnebje), Jamajka (ugodno podnebje)	Kanada (nizke temperature), Bahami (od 700 večjih otokov poseljenih le 30)

2

Prvotno prebivalstvo se je v večji meri ohranilo le v Medmorski Ameriki.

A) Pravilno dopolni naslednje trditve.

1. Pred prihodom Evropejcev so v Severni in Srednji Ameriki živeli Indijanci.
2. Na severu Severne Amerike so živeli Inuiti.
3. V Severno Ameriko so se priseljevali predvsem Angleži in Francozi, v Srednjo Ameriko pa Španci.
4. Zaradi hitrega zmanjšanja števila Indijancev so Evropejci kot delovno silo pripeljali črnce iz Afrike.

GOSPODARSTVO

Severna Amerika ima dobre naravne pogoje za razvoj različnih dejavnosti. Med posameznimi državami so velike razlike v gospodarski razvitosti.

1 Kanada in ZDA imata razvito intenzivno kmetijstvo.

A) Med naštetimi pojmi obkroži tiste, ki so značilni za intenzivno kmetijstvo.

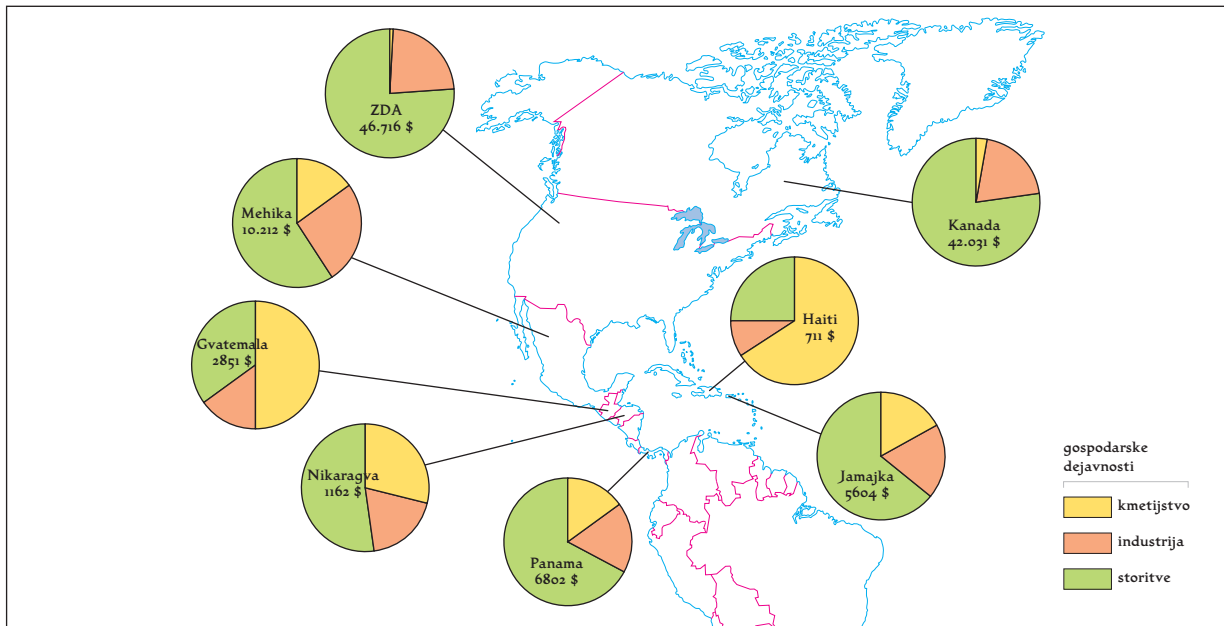
sodobna mehanizacija ročno delo tradicionalne poljščine zaščitna sredstva
majhne kmetije umetna gnojila velike specializirane kmetije

B) Opiši vpliv intenzivnega kmetijstva na pokrajino.

Naravno rastlinstvo je skoraj izkrceno, erozija prsti, onesnaženost tal in podzemne vode, zaslanjevanje tal.

2 Gospodarska razvitost držav Severne Amerike je zelo različna.

S pomočjo grafično prikazanih podatkov o deležu zaposlenih v posameznih gospodarskih dejavnostih in o višini bruto domačega proizvoda na prebivalca odgovori na vprašanja.



A) V katerih prikazanih državah je največ prebivalcev zaposlenih v kmetijstvu?

Haiti, Gvatemala, Nikaragva

B) Jamajke in Paname navadno ne štejemo med bogate države. Razloži, zakaj imata relativno visok BDP na prebivalca. Kaj je značilno za gospodarsko razvitost teh držav? Pomagaj si z literaturo in svetovnim spletom.

Panama - Panamski prekop. Jamajka - turizem.

C) Storitvene dejavnosti smo spoznali že na lanskem potovanju. Kaj so to storitvene dejavnosti?

Naštej jih nekaj!

Storitvene dejavnosti - trgovina, transport, bančništvo, zavarovanje, obrt ...

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Gospodarsko najbolj razvita država, katere prebivalci imajo svoje prednike po vsem svetu.

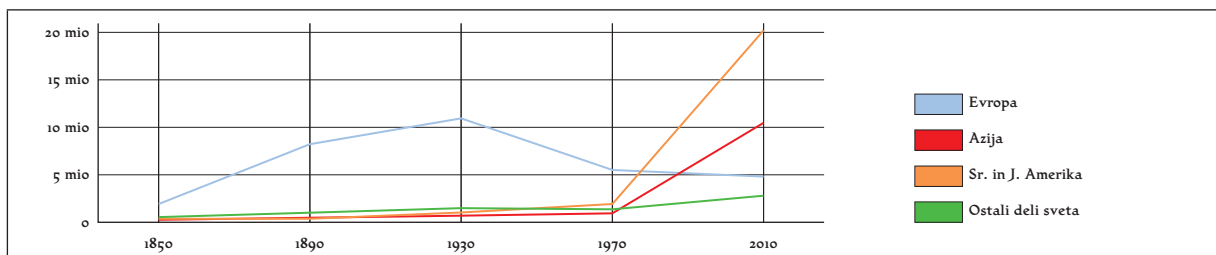
1

Priseljenci v ZDA prihajajo iz različnih delov sveta, večina pa je prevzela ameriško identiteto.

V preglednici so navedeni podatki o sestavi prebivalstva po izvoru v zadnjih 160 letih.

	Evropa	Azija	Srednja in Južna Amerika	Ostali deli sveta	Skupaj
1850	2.032.000	1.000	21.000	191.000	2.240.000
1890	8.030.000	113.000	107.000	998.000	9.250.000
1930	11.784.000	276.000	792.000	1.353.000	14.204.000
1970	5.741.000	825.000	1.804.000	1.250.000	9.619.000
2010	4.969.000	10.356.000	20.150.000	2.486.000	37.961.000

A) Vrednost številskih podatkov si lažje predstavljamo, če so prikazani grafično. S pomočjo preglednice izdelaj graf spreminjanja števila priseljencev s posamezne celine. Za vsako celino povleci črto v svoji barvi. Nekatere vrednosti so premajhne, da bi jih lahko natančno označil, zato jih prej zaokroži. Ne pozabi dopolniti legende. Nato s pomočjo izdelanega grafa odgovori na vprašanja.



B) V katerem časovnem obdobju se je priselilo največ prebivalcev? Od kod se danes največ ljudi priseli v ZDA?

Največ se jih priseljuje sedaj, in sicer iz Srednje in Južne Amerike ter Azije.

2

Že v Deklaraciji o neodvisnosti ZDA leta 1776 so zapisane misli o enakosti vseh ljudi. Toda ...

Priseljenci iz Evrope	11 %
Priseljenci iz Afrike	25 %
Priseljenci iz Srednje in Južne Amerike	22 %
Priseljenci iz Azije	10 %
Skupaj/povprečno	13 %

A) Oglej si podatke o številu prebivalcev ZDA, ki živijo pod pragom revščine. Razmisli, če podatki v preglednici govorijo o enakosti vseh v ZDA. Ali imajo danes v Ameriki vsi prebivalci enake možnosti?

Podatki kažejo, da vsi prebivalci nimajo enakih možnosti.

B) Barack Obama, prvi temnopolti predsednik ZDA, je ob svoji prisegi dejal: »Človek, čigar očeta pred 60 leti v lokalni restavraciji morda ne bi hoteli postreči, zdaj stoji pred vami, da priseže najsvetejšo prisego.« Kaj je želel s tem povedati?

Da so se razmere v zadnjih 60 letih v državi zelo spremenile.

KANADA

Kanada je ena izmed gospodarsko najrazvitejših držav na svetu. Zaradi številnih narodnih parkov je tudi cilj številnih turistov.

1 Gospodarstvo Kanade je v veliki meri povezano z njenimi naravnimi viri.

A) S pomočjo učbenika na straneh 48–49 dopolni preglednico. V preglednico zapiši, katere dejavnosti so se razvile na osnovi posameznih naravnih virov.

	Na naravne vire vezane gospodarske dejavnosti
Rodovitna prst	Kmetijstvo - ena največjih izvoznic kmetijskih pridelkov
Reke	Hidroelektrarne, ribištvo, promet
Nafta	Nafta črpališča, rafinerije
Morja, bogata z ribami	Ribištvo
Gozdovi	Gozdarstvo, lesna industrija
Neokrnjena narava	Naravni parki, turizem
Rudna bogastva	Rudarstvo

2 Reka svetega Lovrenca povezuje Velika jezera z Atlantskim oceanom.

A) Naštej Velika jezera med Kanado in ZDA.

Ontarijsko jezero, Eriejsko jezero, Huronsko jezero, Gornje jezero, Michigansko jezero.

B) Na spletu poišči podatek o številu prebivalcev največjih mest, ki ležijo ob Velikih jezerih in ob Reki sv. Lovrenca. Seštej številke.

	Število prebivalcev
Québec	490.000
Montréal	3.300.000
Toronto	4.700.000
Ottawa	1.100.000

Vsota: 9.590.000

C) S strani 30 v delovnem zvezku izpiši podatek o številu prebivalcev Kanade. Primerjaj ga z vsoto iz naloge B. Kolikšen delež prebivalstva Kanade živi ob Velikih jezerih in ob Reki sv. Lovrenca? 33.890.000 → skoraj 30 % prebivalstva živi na območju velikih jezer.

Č) Kakšen pomen ima morska pot sv. Lovrenca za Kanado in ZDA?

Reka Sv. Lovrenca povezuje Velika jezera in mesta ob njih z Atlantskim oceanom.

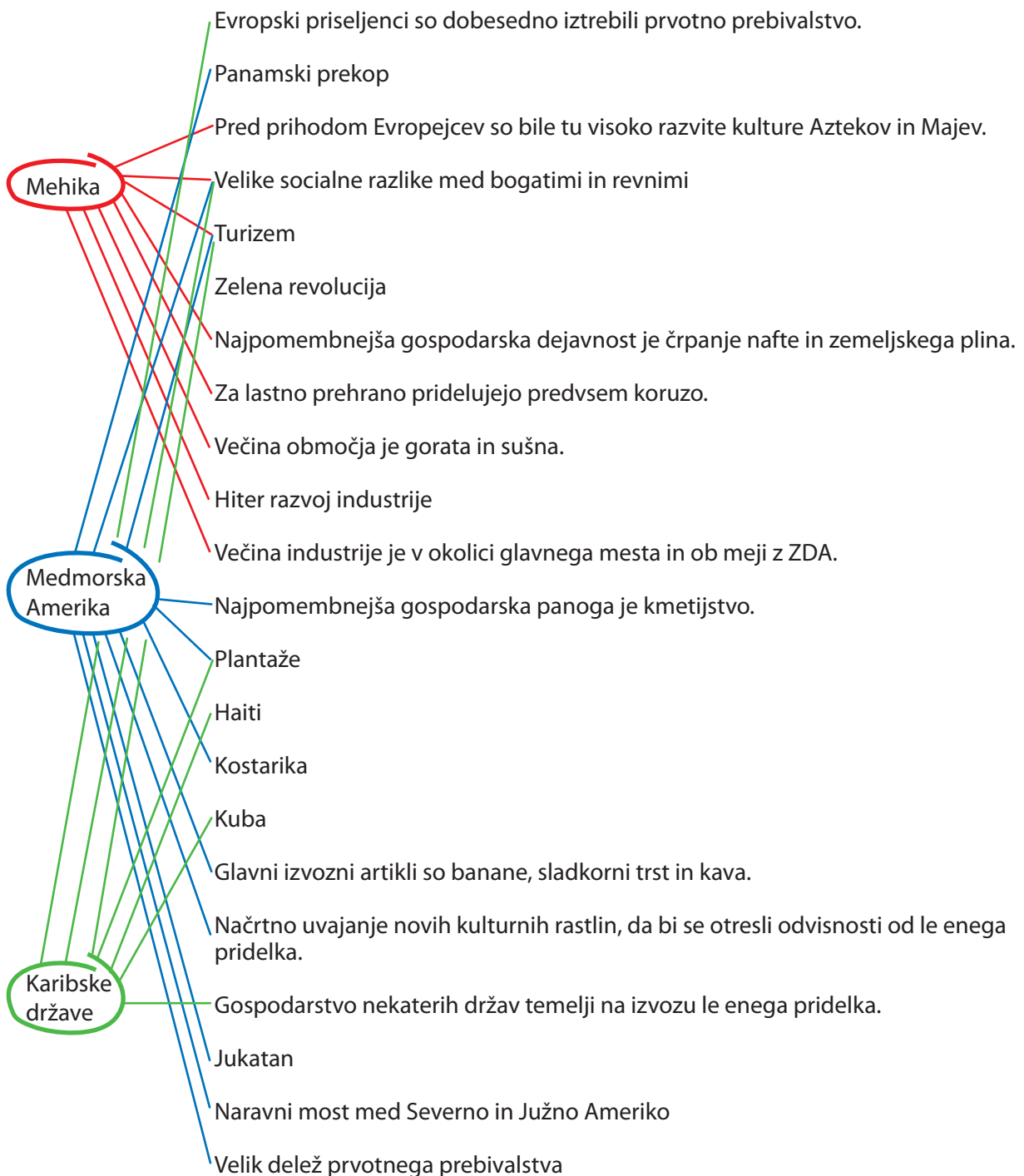
SREDNJA AMERIKA

V Srednji Ameriki se pokrajine podobno kot v Evropi menjujejo na zelo kratke razdalje, kolonialna preteklost pa je vplivala na pisano sestavo prebivalstva.

1

Srednjo Ameriko lahko razdelimo na tri geografske enote: Mehiko, Medmorsko Ameriko in Karibske države.

A) Geografske enote Srednje Amerike, zapisane na levi, poveži z ustreznimi pojmi, državami in značilnostmi na desni. Pri tem za vsako geografsko enoto uporabi svojo barvo. Posamezen pojem je lahko povezan z več geografskimi enotami. Pomagaj si z učbenikom na straneh 50–51.



2**Celotna Srednja Amerika je potresno in ognjeniško zelo aktivna.**

A) Razloži, zakaj je temu tako (pomagaj si z učbenikom na straneh 12–13).

Srednja Amerika leži na stiku večnih litosferskih plošč.

B) Zakaj so območja ob aktivnih ognjenikih kljub nevarnosti gosto poseljena?

Ljudi privlači rodovitna prst, ki se razvije na lavi in različne rude.

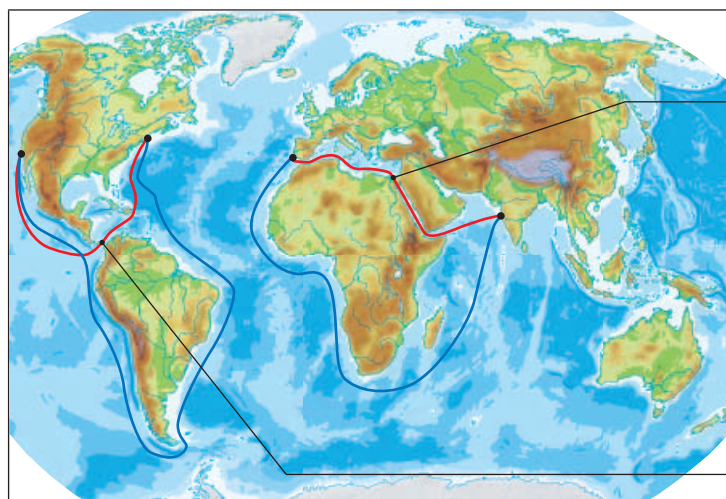
C) Katera naravna nesreča je še pogosta na območju Srednje Amerike?

*Tropski viharji.***3****Turizem prinaša nekaterim državam Srednje Amerike velik del prihodkov.**

Na svetovnem spletu obišči spletne strani različnih turističnih agencij in poišči, kaj ponujajo turistom na ogled v Srednji Ameriki. Obiščeš lahko tudi najbližjo turistično agencijo. Napiši, kaj te je najbolj pritegnilo in pripravi poročilo za sošolce.

*(Učenci rešijo individualno.)***4****Panamski prekop je ena najprometnejših pomorskih poti na svetu.**

A) Na zemljevidu sveta označi Panamski in Sueški prekop ter sklepaj, za katere dele sveta sta pomembna.



Sueški prekop

— pred izgradnjo prekopa

— po izgradnji prekopa

Panamski prekop

B) Na zemljevid vriši pot ladje iz Lizbone do Mumbaija pred in po izgradnji Sueškega prekopa ter pot iz New Yorka v San Francisco pred in po izgradnji Panamskega prekopa. Sedanji poti označi z drugačno barvo kot poti pred izgradnjo.

C) Ali je pot skozi Panamski prekop možna za vse ladje? Katere pomanjkljivosti ima Panamski prekop?

Za največje ladje in tankerje je premajhen. (Ugrez do 12 m, širina 32 m.)

JUŽNA AMERIKA

Celina z največjim tropskim deževnim gozdom, hitrih sprememb na političnem in gospodarskem področju ter celina velikih razlik med peščico bogatih in množico revnih.

1

Skoraj vsak dan slišimo novice iz Južne Amerike.

V časopisih, reklamnih prospektih in na svetovnem spletu poišči novice, različne fotografije in podatke o Južni Ameriki. Na osnovi zbranega gradiva zapiši nekaj besed, ki so povezane s to celino. (Učenci rešijo individualno.)

2

K Južni Ameriki prištevamo le en večji otok.

- A) Pobarvaj zemljevid tako, da z ustreznimi barvami ponazoriš gorstva, kotline ... (lahko si pomagaš z velikim zemljevidom v učbeniku, v zavihku strani 52).
- B) Vpiši na zemljevid oceane, morja, zalive in otoke.
- C) Vpiši na zemljevid velike naravne enote in večje reke (pomagaj si z učbenikom na straneh 54–55).



Andski kondor

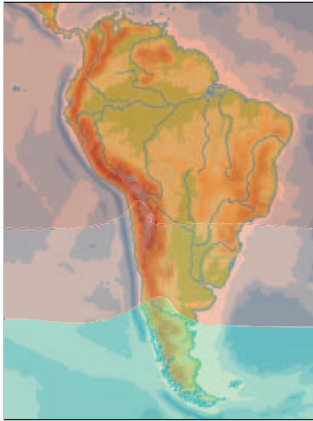
- ▶ Med vsemi pticami ima največjo površino peruti.
- ▶ Kljub temu, da tehta od 9 do 12 kilogramov in ima lahko razpon kril velik tudi več kot tri metre, mu oblikovanost kril omogoča skoraj neomejeno jadranje.
- ▶ Inki so verjeli, da je prinašalec sonca na nebo.
- ▶ Spada med ogrožene živalske vrste.

PODNEBJE IN RASTLINSTVO

V osrednjem delu celine se razprostirajo največji tropski deževni gozdovi na svetu, zaradi katerih si je celina prislužila ime zelena celina.

1

Južna Amerika zaradi svoje velikosti in razpotegnjenosti v smeri sever–jug sega v več toplotnih pasov.



A) V katere toplotne pasove sega Južna Amerika?

V vroči toplotni pas, južni subtropski pas, južni zmernotopli pas in južni subpolarni pas.

B) Kaj najbolj vpliva na podnebje v Južni Ameriki?

Na podnebje Južne Amerike najbolj vplivajo geografska lega, nadmorska višina in morski tokovi.

2

Rastlinstvo je prilagojeno podnebj.

A) Poimenuj rastlinstvo na fotografijah.

B) Dopiši podnebje, v katerem raste rastlinstvo na fotografijah.



Tropski deževni gozd

Ekvatorialno podnebje



Mangrove

Ekvatorialno podnebje



Puščavsko rastlinstvo

Puščavsko podnebje



Puna

Gorsko podnebje



Pampe

Vlažno subtropsko podnebje



Tundra

Tundrsko podnebje

3**V Južni Ameriki se nahaja najsušnejši kraj na Zemlji.**

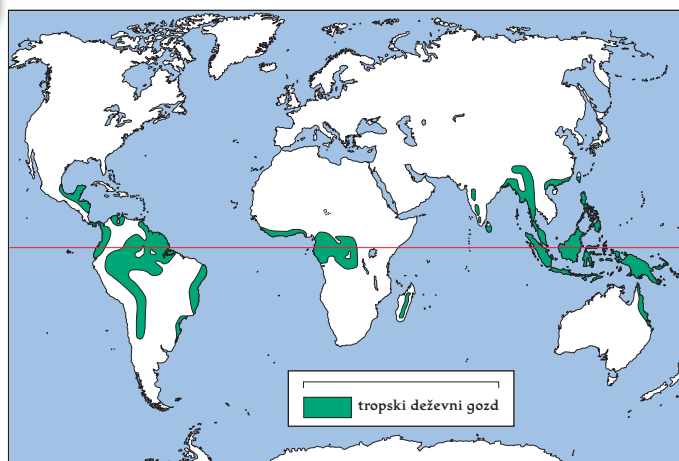
Oglej si klimograme v učbeniku na strani 56 in odgovori na vprašanja.

A) Kateri kraj prejme najmanj padavin? Kateri dejavniki vplivajo na to?

Antofagasta. Na količino padavin na tem območju vpliva hladen Humboldtov tok, ki preprečuje izhlapevanje vode.

B) V katerem kraju pade največ padavin? Razloži, zakaj.

Iquitos. Kraj leži v bližini ekvatorja, kjer pade 2878 mm, sončevo obsevanje je najmočnejše. Zrak se močno segreva in dviguje, pri tem se ohlaja, vlaga v njem se kondenzira.

4**Tropski deževni gozd so pljuča našega planeta.**

A) Oglej si zemljevid in napiši območja, kjer je naravno rastlinstvo tropski deževni gozd.

Jukatan in vzhodni deli medmorske Amerike, Orinoško nižavje, Amazonsko nižavje, obale Brazilskega višavja, Kongovska kotlina, obale Gvinejskega zaliva, Madagaskar, jugovzhodna Azija, Indonezija, Filipini, Šrilanka.

B) S pomočjo svetovnega spleta poišči članke, ki govorijo o krčenju tropskega deževnega gozda. Z njihovo pomočjo in s pomočjo učbenika naštej glavne vzroke in posledice krčenja tropskega deževnega gozda za posamezno državo in prebivalce, ki tam živijo, ter kakšne so posledice za ves svet.

Vzroki

- naraščanje števila prebivalstva - pridobivanje novih obdelovalnih površin, pašnikov, naselij
- gozdarstvo, lesna industrija (dragocene vrste lesa)
- rudna nahajališča (do njih je potrebno zgraditi ceste)

Lokalne posledice

Prst brez rastlinstva se hitro izčrpa → erozija

Globalne posledice

- izgubljanje rastlinskih in živalskih vrst
- zmanjševanje deleža kisika v ozračju

PREBIVALSTVO

Južna Amerika je redko in neenakomerno poseljena, sestava prebivalstva pa je posledica priseljevanj v preteklosti.

1

Zaradi množičnih priseljevanj v različnih obdobjih je prebivalstvo Južne Amerike izjemno pestro.

A) Dopolni trditve, nato pa te besede poišči v zmešnjavi črk.

Prebivalci visoko razvite države v Andih, ki so jo Evropejci

ob svojem prihodu uničili: **INKI**

Prebivalstvo, ki so ga Evropejci pripeljali v Južno Ameriko za sužnje: **ČRNCI**

Prvotno prebivalstvo Južne Amerike: **INDIJANCI**

Barakarska naselja v Južni Ameriki: **FAVELE**

Večinsko prebivalstvo v Argentini in Urugvaju: **BELCI**

Mešanci med belci in Indijanci: **MESTICI**

Drugo ime za podkupovanje v državni upravi: **KORUPCIJA**

Bojevanje v majhnih skupinah: **GVERILA**

Največja država v Južni Ameriki: **BRAZILIJA**

Oblika politične ureditve, kjer svoje predstavnike ljudstvo

izbere na svobodnih volitvah: **DEMOKRACIJA**

Mešanci med črnici in Indijanci: **ZAMBŮJI**

B	Š	P	A	N	C	I	D
R	Č	R	N	C	I	N	E
A	I	P	O	R	A	D	M
Z	A	M	B	O	J	I	O
I	L	E	E	T	I	J	K
L	I	S	L	F	C	A	R
I	R	T	C	A	P	N	A
J	E	I	I	V	U	C	C
A	V	C	N	E	R	I	I
U	G	I	K	L	O	G	J
A	L	C	I	E	K	I	A

B) Preostale črke ti bodo dale imeni dveh evropskih narodov, ki sta v preteklosti močno vplivala na Južno Ameriko. Napiši ju.

ŠPANC

PORTUGALCI

C) Kako se njun vpliv kaže danes?

Jezik, glasba, vera, način življenja, mesta, zgradbe, ples ...

2

V Južni Ameriki se je ohranil večji delež prvotnega prebivalstva kot v Severni Ameriki.

A) Iz preglednice sestave prebivalstva v Južni Ameriki v učbeniku na strani 59 izpiši države z velikim deležem Indijancev.

Bolivija, Ekvador, Peru.

B) Države poišči na zemljevidu in napiši, kje ležijo (določi jim lego).

Ležijo na zahodu Južne Amerike (področje Andov).

C) Poskusi ugotoviti razloge za visok delež Indijancev.

Velik del teh držav je gorski in težje dostopen ter za življenje belcev neprimeren (večje nadmorske višine).

D) V katerih državah Južne Amerike je velik delež Azijcev? Razloži, zakaj.

Surina, Gvajana - to sta koloniji evropskih držav, ki so dovažale delovno silo iz svojih azijskih kolonij.

Kljub raznovrstnim in bogatim rudnim nahajališčem se večina prebivalstva Južne Amerike še vedno preživlja s kmetijstvom.

1 **Večino držav Južne Amerike uvrščamo med države v razvoju.** S pomočjo fotografij opiši značilnosti posameznih gospodarskih dejavnosti v Južni Ameriki.



Večina obdelovalnih površin je v rokah veleposestnikov, pridelki pa so namenjeni predvsem za izvoz. Večina prebivalstva živi na majhnih kmetijah in se preživlja s samooskrbnim poljedelstvom.



Na območju z manj padavin je pomembna živinoreja, glavno živinorejsko območje v Južni Ameriki so Pampe. Živinoreja je najpomembnejša v Argentini, Paragvaju in Urugvaju.



V tropskih območjih imajo plantaže, kjer pridelujejo kavo, kakav, sladkorni trst.



Raznovrstna in bogata rudna nahajališča. Številna rudna bogastva so na velikih nadmorskih višinah in težko dostopna, nahajališča nafte in zemeljskega plina pa so v Venezueli in Amazonskem nižavju.



Večji del industrije je vezan na predelavo naravnih virov-kmetijskih pridelkov in rud. Industrija z izjemo Argentine in Brazilije pokriva predvsem domače potrebe.



Južna Amerika je turistično zelo zanimiva (naravna in kulturna dediščina). Obmorskih letovišč številne države zaradi slabe infrastrukture in svojih zmožnosti ne izkoriščajo.

AVSTRALIJA IN OCEANIJA

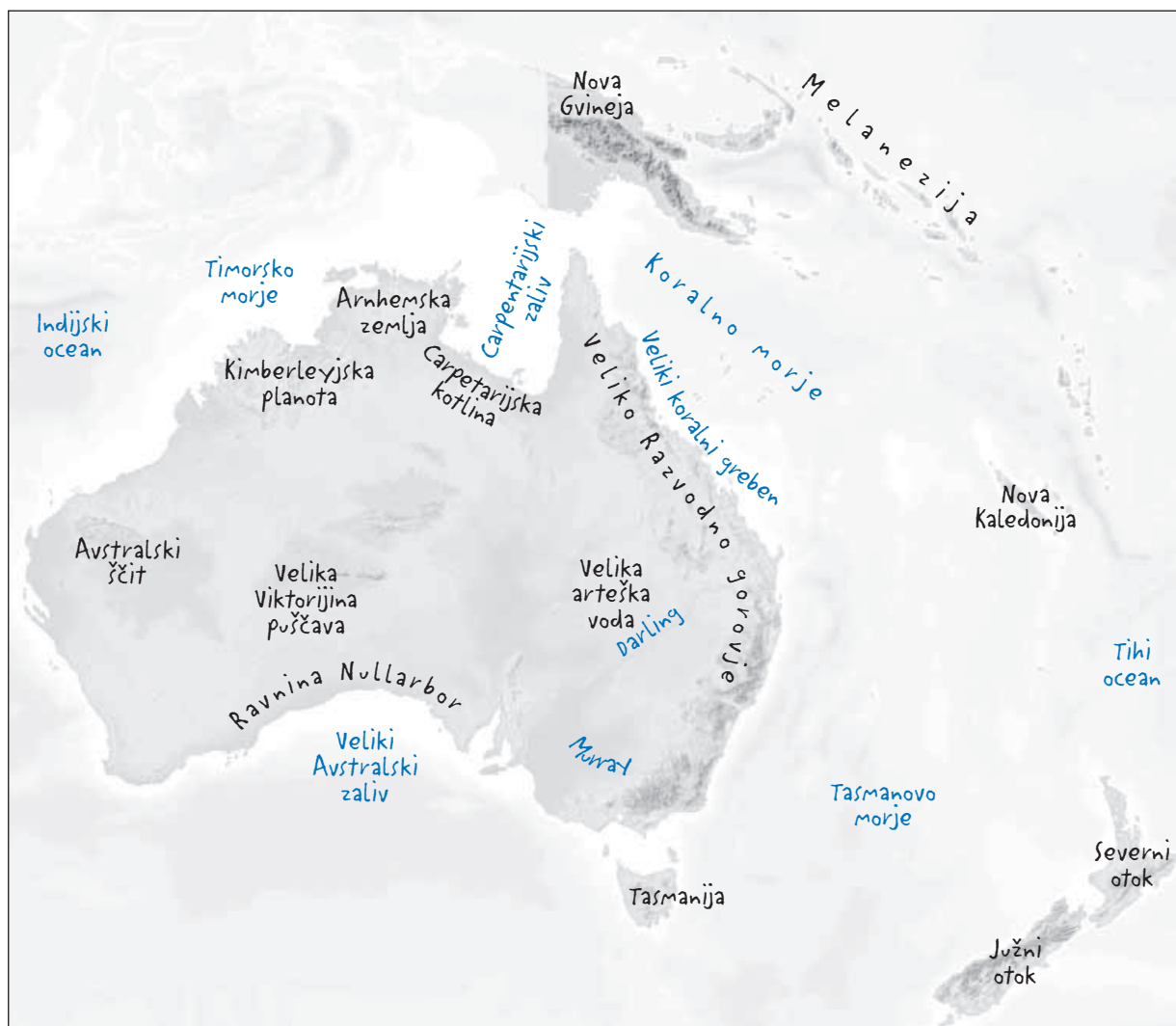
Avstralija je najmanjša celina na svetu, h kateri prištevamo še Oceanijo, ki jo sestavlja na tisoče koralnih in ognjeniških otokov v Tihem oceanu.

1 Novice prihajajo tudi iz Avstralije.

V časopisih, reklamnih prospekth in na svetovnem spletu poišči novice, različne fotografije in podatke o Avstraliji. Na osnovi zbranega gradiva zapiši nekaj besed, ki so povezane s to celino. (Učenci rešijo individualno.)

2 Avstralija ima v primerjavi z ostalimi celinami najnižjo povprečno nadmorsko višino. V površju Avstralije prevladujejo ravnine in kotline.

- A) Pobarvaj zemljevid tako, da z ustreznimi barvami ponazoriš gorstva, kotline ... (pomagaš si lahko z velikim zemljevidom v učbeniku, v zavihku strani 64).
- B) Vpiši na zemljevid oceana, morja, zalive in otoke.
- C) Vpiši na zemljevid velike naravne enote in večje reke (pomagaš si z učbenikom na strani 66).



3**Avstralijo in Oceanijo sestavlja več geografskih enot.**

A) Vpiši na zemljevid posamezne geografske enote Avstralije in Oceanije.



B) Vpiši na zemljevid najvišje vrhove Avstralije in Oceanije.

Avstralija:
Mt. Kosciusco (2228 m)Nova Zelandija:
Mt. Cook (3754 m)Oceanija:
Mt. Wilhelm (4509 m)

C) Kakšnega nastanka so otoki v Oceaniji?

Otoki v Oceaniji so ognjeniškega ali koralnega nastanka.

4**Najpomembnejši vodni vir v notranjosti Avstralije so arteški vodnjaki.**

Opiši dve značilnosti arteške vode.

To je voda, ki je vjeta med dve neprepustni plasti. Napaja se lahko iz padavin v gorah ali pa je v notranjosti vjeta že več tisočletij. V Avstraliji je arteška voda rahlo slana (soli, minerali).

5**Avstralija je poleg Antarktike nam najbolj oddaljena celina.**

Za vsako trditev označi, ali je pravilna (✓) ali ne (✗).

Avstralija v celoti leži na južni polobli.	✓
Avstralija leži med Indijskim in Atlantskim oceanom.	✗
Avstralija je manjša od Evrope.	✓
Glavno mesto Avstralije je Sydney.	✗
Veliki koralni greben leži ob zahodni obali Avstralije.	✗
Veliki koralni greben je ovira za pomorski promet.	✓

Uluru

- ▶ Največji skalni osamelec na svetu je 318 metrov višji od okolice, širok je 2 kilometra in dolg 3,6 kilometra.
- ▶ Aboriginski sveti kraj s številnimi stenski risbami.

PODNEBJE IN RASTLINSTVO

Na podnebje Avstralije ima poleg geografske lege največji vpliv tudi oddaljenost od morja.

1

Večji del Avstralije ima puščavsko podnebje.

A) Oglej si zemljevid Avstralije in z njegovo pomočjo naštej vzroke, ki vplivajo na to, da je velik del notranjosti Avstralije puščava.

Geografska lega (ob južnem poveljniku), oddaljenost od morja.

B) Primerjaj lego puščav v Avstraliji s puščavami na drugih celinah in napiši, kaj opaziš.

Puščave v Avstraliji ležijo v istih legah kot Namib in Atakamska puščava, le da so v Avstraliji zaradi velike oddaljenosti od morja precej večje.

2

Za Avstralijo je značilen svojevrsten rastlinski ...

A) Poimenuj značilno avstralsko drevo na sliki.



Evkalipt.

Koala

► Očarljiv medvedu podoben vrečar je predvsem mlade vršičke evkalipta, ki pa vsebujejo posebno snov, zaradi katere koala prespi večji del dneva.

► Zaradi krčenja gozdov so koale na robu preživetja.

B) Napiši vzroke za številne požare, ki pogosto prizadenejo Avstralijo.

Podnebje - visoke temperature in pomanjkanje padavin.

3

... in živalski svet.

A) Poimenuj živali na fotografijah.



Kenguru



Koala



Kivi



Emu



Kljunaš



Ježevc

B) Razmisli, kaj o teh živalih že veš, in svoje znanje o njih primerjaj s sošolci.

(Učenci rešijo individualno.)

C) Zakaj je za Avstralijo značilen svojevrsten rastlinski in živalski svet?

Zaradi ločenosti od ostalih celin in zaradi poznega odkritja s strani Evropejcev.

D) V literaturi ali na svetovnem spletu poglej in napiši, katere živali so v avstralskem grbu.

Kenguru in emu.

E) V učbeniku na strani 68 preberi rubriko Aktualno in napiši, zakaj veljajo za vnos hrane, semen in rastlin tako hude omejitve.

Zaradi negativnega vpliva do sedaj prinešenih rastlin in živali v Avstralijo. Le-te izrinjajo avstralske avtohtone rastline in živali.

4

Koralni grebeni so tvorbe odmrlih organizmov in živalskih kolonij.

A) S pomočjo literature in svetovnega spleta napiši, kje najdemo koralne grebene.

V plitvih, toplih tropskih morjih (severovzhodna obala Avstralije, Karibsko morje).

B) Zakaj so koralni grebeni pomembni?

Turizem, pester rastlinski in živalski svet, rekreacija, delo, farmacevtska industrija (zdravila).

5

Avstralija leži na južni polobli.

Kateri letni čas imajo v Avstraliji, ko imamo pri nas zimo?

Poletje (zato božič praznujejo poleti).



PREBIVALSTVO

Avstralija je celina priseljencev, prvotno prebivalstvo pa je doživelo podobno usodo kot tisto v Ameriki.

1

Na območju Avstralije in Oceanije v povprečju živijo 4 prebivalci na km².

A) Za vsako trditev označi, ali je pravilna (✓) ali ne (✗). Prečrtaj nepravilne dele trditev in jih zamenjaj s pravilnimi.

✗	Večina ljudi v Avstraliji živi v notranjosti celine . <i>ob obali.</i>
✓	Prvotno prebivalstvo Avstralije imenujemo Aborigini.
✓	Večina prebivalcev Avstralije je potomcev evropskih priseljencev.
✗	Prvotno prebivalstvo Nove Zelandije imenujemo Indijanci . <i>MADRIJI</i>
✓	Notranjost Avstralije je redko poseljena.

2

Gostota poselitve v Avstraliji je zelo neenakomerna.

V učbeniku na strani 71 si oglej zemljevid gostote poselitve v Avstraliji in odgovori na vprašanja.

A) Kje leži večina velikih mest?

Večina velikih mest leži ob obali.

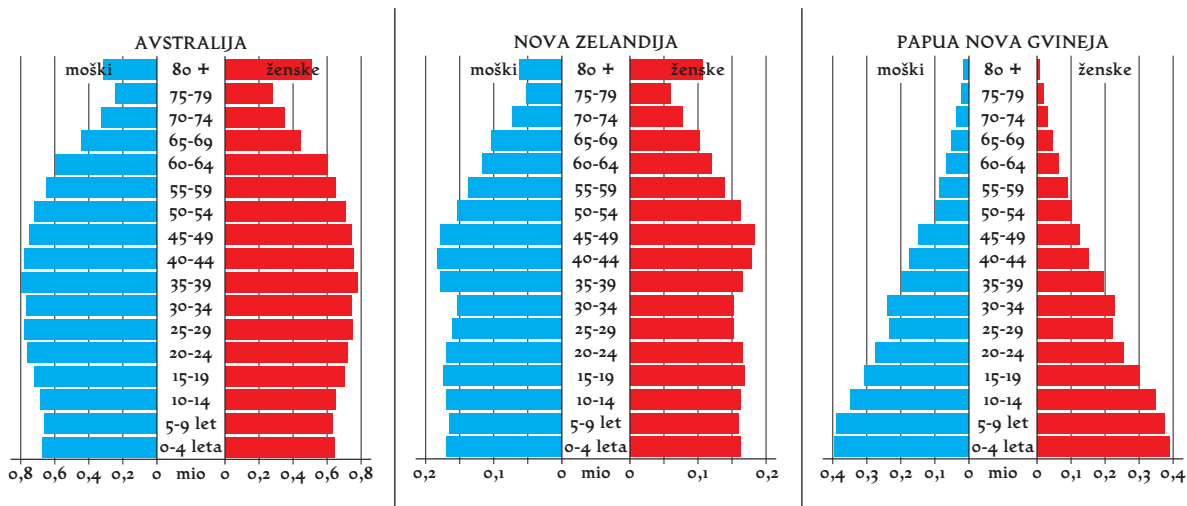
B) Napiši vzroke za takšno lego.

Zaradi sušne notranjosti in povezanosti (prek morja) z ostalimi celicami.

3

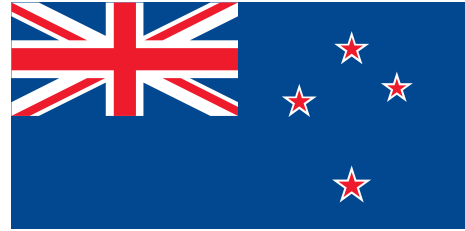
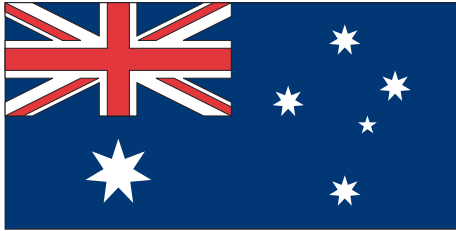
Avstralijo in Novo Zelandijo uvrščamo med razvite države, Papuo Novo Gvinejo pa med države v razvoju. To se med drugim kaže tudi v sestavi prebivalstva.

A) S pomočjo starostnih piramid opiši starostno sestavo prebivalstva Avstralije in Nove Zelandije ter Papue Nove Gvineje.



B) S katerimi državami lahko primerjaš starostne piramide izbranih držav?
Avstralija, NZ: z ostalimi gospodarsko visoko razvitimi državami - npr. v Evropi.
Papua Nova Gvineja: z gospodarsko manj razvitimi državami.

4 **Eden od državnih simbolov je zastava.**
V učbeniku na strani 71 si oglej zemljevid gostote poselitve v Avstraliji in odgovori na vprašanja.
A) Nariši avstralsko in novozelandsko zastavo.



B) S katero evropsko državo ju zastavi povezuje?
Z Veliko Britanijo.

5 **Pot iz Slovenije v Avstralijo je zelo dolga.**
A) Izračunaj zračno razdaljo med Avstralijo in Slovenijo (z ravnilom izmeri razdaljo in nato izračunaj s pomočjo merila).

Ljubljana - Sydney: 16.000 km.

B) Opiši najkrajšo pot z ladjo iz Kopra do Sydneyja.
Koper - Jadransko morje - Sredozemsko morje - Sueški prekop - Rdeče morje - Indijski ocean.

C) Kolikšna je časovna razlika med Ljubljano in Sydneyjem?
9 ur.

Č) S pomočjo svetovnega spleta poišči podatek, koliko časa potrebuješ za potovanje v Avstralijo z letalom.

Npr.: Rim - Sydney: 19.55 - 5.10 = 33 ur 15 minut

(Glej spletne strani različnih letalskih družb.)

6 **Redka naseljenost povzroča težave v vsakdanjem življenju tamkajšnjega prebivalstva.**
Izberi en problem, s katerim se srečujejo prebivalci v redko naseljenih območjih, in opiši, kako ga rešujejo.

Problem	Rešitev
Šolstvo Zdravnik	Izobraževanje prek radijskih valov Letalska zdravstvena služba

Sodobni človek je na vseh celinah razvil svoje kulture. Po velikih geografskih odkritjih se je začelo intenzivno spoznavanje in mešanje različnih kultur.

PRED

Evropske države so na drugih celinah najprej ustanovile trgovske postojanke, nato pa kolonije.

V učbeniku za zgodovino, zgodovinskem atlasu ali na svetovnem spletu si oglej zemljevid kolonij evropskih držav v 19. stoletju in z njegovo pomočjo izpolni preglednico. Vanjo vpiši, katera območja so pripadala posameznim evropskim državam.

	Območja – kolonije
Belgija	Kongo
Francija	Vietnam, Tajska, Madagaskar, francoska Gvajana, velik del severne in zahodne Afrike
Italija	Somalija, Libija
Nizozemska	Indonezija
Portugalska	Angola, Mozambik
Španija	Zahodna Sahara
Nemško cesarstvo	Namibija, Togo, Kamerun, del vzhodne Afrike
Velika Britanija	JAR, Egipt, Uganda, Kenija, Nigerija, Sudan

MED

Evropejci s prvotnimi prebivalci niso ravnali kot s sebi enakimi.

Poimenuj prvotne prebivalce posameznih področij in vpiši v preglednico njihov položaj v preteklosti, po prihodu Evropejcev in v sedanjosti.

	Prvotno prebivalstvo	Položaj v preteklosti	Današnji položaj
Severna Amerika	Indijanci, Inuiti	povsem brez pravic	še vedno večina živi v rezervatih, se težko vključuje v družbo
Srednja Amerika	Indijanci	povsem brez pravic	Ponekod jih skoraj ni, sicer imajo vse pravice
Južna Amerika	Indijanci	povsem brez pravic	Imajo vse pravice
Avstralija	Aborigini	povsem brez pravic	V zadnjih desetletjih se njihov položaj izboljšuje
Nova Zelandija	Maoriji	povsem brez pravic	V zadnjih desetletjih se njihov položaj izboljšuje

Martin Luther King je bil veliki borec za državljsanske pravice črncev v Združenih državah Amerike.

A) Preberi odlomek iz znamenitega govora Martina Luthra Kinga.

Pred nekaj ducati let je veliki Američan, v katerega senci danes simbolno stojimo, podpisal Razglas o osvoboditvi. Ta izjemno pomembni odlok je za milijone črnih sužnjev, ki so bili brezčutno potisnjeni v plamene izčrpavajoče krivice, pomenil veličastno baklo upanja. Prišel je kot radostna zora na koncu dolge noči ujetništva. Toda sto let pozneje črni človek še vedno ni svoboden.

Moj sen je, da bodo nekega dne na rdečih gričih Georgie sinovi nekdanjih sužnjev in sinovi nekdanjih lastnikov sužnjev sposobni skupaj sestati za mizo bratstva.

Moj sen je, da se bo nekoč celo država Mississippi, puščavska dežela, ki je prežeta z vročino sovraštva in zatiranja, preobrazila v oazo svobode in pravičnosti.

Moj sen je, da bodo nekoč moji štirje otroci živeli v narodu, ki jih ne bo sodil po barvi njihove kože, temveč po vsebini njihovega značaja.

To je danes moj sen!

B) Na kaj je v svojem govoru opozarjal?

Na položaj črncev, ki naj bi bili (glede na razglas o osvoboditvi) že sto let svobodni in enakopravni, toda v resnici ni tako in so še vedno v podrejenem položaju.

C) Kako si je Martin Luther King predstavljal pravično družbo?

Tako, da ljudi ne bi več sodili po barvi kože, da bi bili vsi enakovredni.

Č) Suženjstvo naj bi bilo že zdavnaj odpravljeno, krivice iz preteklosti pa popravljene. Vendar ...

Žal ni tako. V sodobnem suženjstvu, ki temelji na prisilnem delu v tovarnah, na plantažah, rudnikih, javnih hišah ..., živi več milijonov ljudi po vsem svetu. Največ žrtev sodobnega suženjstva je v gospodarsko manj razvitih državah, kjer si revni za zadovoljitev osnovnih življenjskih potreb, kot je na primer nakup zdravila za bolnega otroka, sposodijo denar pri lokalnih bogataših. Pri tem se obvežejo, da bodo svoj dolg poravnali z delom. Toda posojilodajalec poveča obresti, ki jih ljudje niso sposobni odplačati in postanejo sužnji za vse življenje. V gospodarsko razvitih državah so suženjstvu še posebej izpostavljeni priseljenci iz gospodarsko manj razvitih držav.

D) Ali je suženjstvo na svetu odpravljeno?

Ne, suženjstvo še zdaleč ni odpravljeno.

E) V katerih državah se največkrat pojavlja sodobno suženjstvo?

V gospodarsko manj razvitih državah.

F) Ali imamo tudi v gospodarsko razvitih državah primere sodobnega suženjstva?

Da, tudi v gospodarsko razvitih državah imamo primere sodobnega suženjstva.

- Kako skušajo posamezne države izboljšati položaj potomcev prvotnih prebivalcev danes?
- Kako je potekalo osamosvajanje držav v Južni Ameriki, Afriki in Aziji?
- S kakšnimi težavami se danes spopadajo države, ki so bile vse do 20. stoletja del kolonialnih imperijev evropskih držav?
- Katere so bile pozitivne in katere negativne posledice velikih geografskih odkritij?

GOSPODARSTVO

Avstralija in Nova Zelandija sta gospodarsko visoko razviti državi, države v Oceaniji pa so v veliki meri vezane na tujo pomoč.

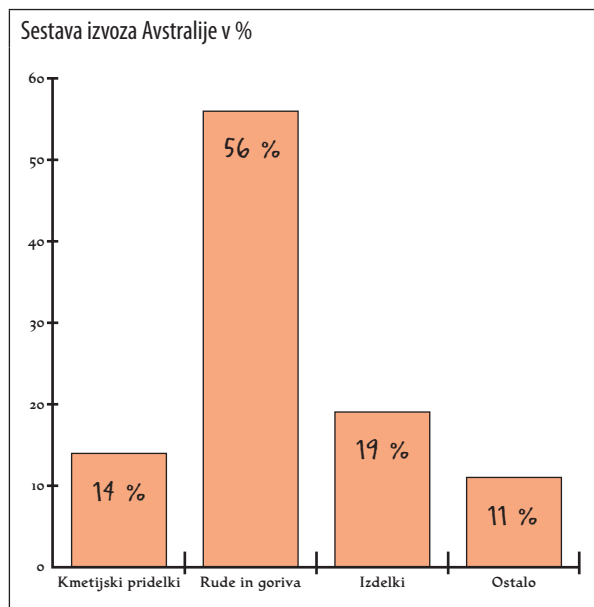
1 Gospodarske dejavnosti v Avstraliji in Oceaniji so raznolike.

Geografske enote, zapisane na levi, poveži z ustreznimi značilnostmi gospodarstva na desni. Za vsako enoto uporabi svojo barvo, ki jo uporabiš za barvanje kvadratka pred vsako značilnostjo, ki tej enoti ustreza. Posamezna značilnost je lahko povezana z več geografskimi enotami.

Avstralija	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Izvažajo pridelke, energijske vire in rudna bogastva.
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Najpomembnejša gospodarska dejavnost je industrija.
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Dobro so razvite storitvene dejavnosti.
Nova Zelandija	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Ukvarjajo se z intenzivnim in ekstenzivnim kmetijstvom.
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Pomembna gospodarska panoga je turizem.
Oceanija	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Prevladuje samooskrbno kmetijstvo.
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Pomemben del gospodarstva predstavlja ribištvo.
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Gospodarstvo je šibko razvito.
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Pomembna gospodarska panoga je ovčereja.
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	

2 Avstralija je zelo bogata z rudami, kmetijstvo pa je prilagojeno naravnim razmeram.

Oglej si preglednico, ki prikazuje sestavo celotnega izvoza Avstralije, ter odgovori na vprašanja.



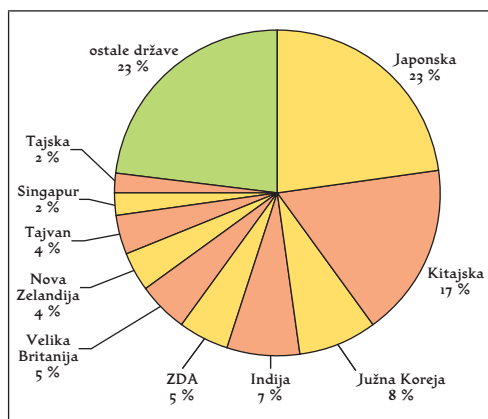
A) Kolikšen delež avstralskega izvoza predstavljajo kmetijski pridelki in koliko rudna bogastva?

Kmetijski pridelki: 14 %

Rudna bogastva: 56 %

B) V katerih državah predstavlja izvoz kmetijskih pridelkov in rudnih bogastev prav tako velik del izvoza?

Predvsem v gospodarsko manj razvitih državah.



C) Avstralijo uvrščamo tudi med največje izvoznice rud. Oglej si krožni diagram, ki prikazuje države, v katere Avstralija izvozi največ rud. V katere države izvozijo največ blaga in storitev?

Japonska, Kitajska, Južna Koreja, Indija ...

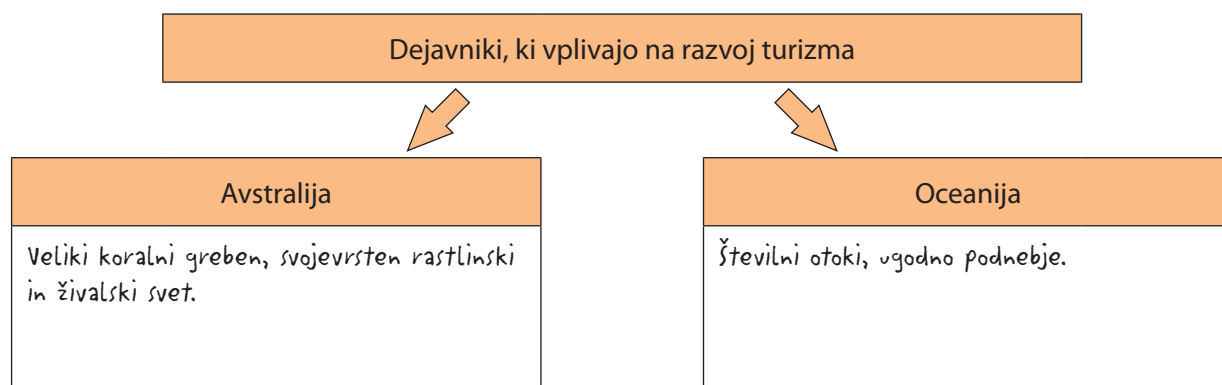
Č) Na kateri celini se nahajajo države, ki so največji gospodarski partnerji Avstralije?

V Aziji.

3

Turizem je v Avstraliji in Oceaniji pomembna gospodarska dejavnost.

Kateri naravni dejavniki vplivajo na to, da je v Avstraliji in Oceaniji turizem pomembna gospodarska dejavnost?



4

V Avstraliji imajo zaradi velike oddaljenosti med posameznimi kraji zelo dobro razvit letalski promet.

V atlasu poišči zemljevid, ki prikazuje tudi prometno omrežje v Avstraliji, in odgovori na vprašanja.

A) V katerem delu Avstralije so največje zgoščitve cestnega in železniškega prometa?

V jugovzhodnem delu.

B) V katerem delu Avstralije je cestno in železniško omrežje zelo slabo razvito? Napiši, zakaj.

V notranjosti - neugodne razmere za poselitev.

5

Napiši eno značilnost Avstralije, zaradi katere jo uvrščamo med gospodarsko visoko razvite države, in eno od značilnosti, zaradi katere je bolj podobna manj razvitim državam.

Značilnost visoko razvitih držav	Dobro razvite storitvene dejavnosti, visok življenjski standard.
Značilnost manj razvitih držav	Izvoz pridelkov, energijskih virov in rudnih bogastev.

POLARNI SVET

Polarni svet sestavljajo ledena celina na jugu in poledenela območja na severu. Obema območjema je skupno, da si prevlado nad njima želijo številne države.

1

Ledena prostranstva na severu in jugu so podnebno negostoljubna.

A) Označi trditve, ki so značilne za Arktiko ali Antarktiko. Nekatere trditve so značilne tako za Arktiko kot Antarktiko.

	Arktika	Antarktika
Ima polarno in tundrsko podnebje.	✓	
Vpadni kot Sončevih žarkov je zelo majhen.	✓	✓
Najnižja izmerjena temperatura na Zemlji.		✓
Med posameznimi deli so velike temperaturne razlike.	✓	✓
Območje si delijo Rusija, Kanada, ZDA, Danska in Norveška.	✓	
Ima polarno podnebje.		✓
Ni stalno poseljena.		✓
Številne države imajo tu svoje raziskovalne postaje.		✓
Prvi raziskovalci so bili Vikingi.	✓	
Prve znanstvene odprave so se začele sredi 19. stoletja.		✓
Na njej je prepovedano kakršno koli izkoriščanje rudnih bogastev.		✓
Hitre spremembe so posledica izkoriščanja naravnih virov.	✓	

2

Med posameznimi območji so velike temperaturne razlike.

V učbeniku si oglej klimograma raziskovalnih postaj Amundsen-Scott in Esperanza na Antarktiki (str. 81) ter klimogram Point Barrow na Aljaski (str. 38), ki že sodi v območje Arktike.

A) S klimogramov odčitaj podatke, ki jih zahteva preglednica, in jih vpiši vanjo.

	Najnižja temperatura	Najvišja temperatura	Letna količina padavin
Amundsen-Scott	- 60 °C	- 26 °C	0 mm
Esperanza	- 11 °C	1 °C	726 mm
Point Barrow	- 27 °C	4 °C	105 mm

B) V učbeniku so na zemljevidih podnebnih pasov kraji s klimogramov označeni z zastavico. Opiši njihovo lego.

Amundsen-Scott: južni tečaj, notranjost Antarktike.

Esperanza: severno od južnega tečaja, obala Antarktike.

Point Barrow: skrajni sever Severne Amerike (obala).

C) Naštej dejavnike, ki vplivajo na temperature in količino padavin v navedenih krajih. Geografska lega, oddaljenost od morja.

3

V ledena prostranstva na severu in jugu je človek že močno posegel.

Preberi si spodnje besedilo in nato (tudi s pomočjo svojega znanja) odgovori na vprašanja. S pomočjo računalniških simulacij so ugotovili, da se arktični led topi hitreje, kot so napovedovali. Do sredine 21. stoletja naj bi bila Arktika v poletnem času brez ledu. Hkrati raziskave potrjujejo, da za taljenje ledu ni kriv samo človek. Taljenje ledu bi prizadelo velik odstotek svetovnega prebivalstva, saj bi se tako dvignila gladina morij.

A) Navedi vzroke za taljenje ledu na Arktiki in Antarktiki.

Segrevanje ozračja zaradi vpliva človeka (onesnaževanje okolja) in splošno segrevanje ozračja.

B) Kakšen vpliv ima taljenje ledu na živalski svet Arktike?

Omejuje njihov življenjski prostor.

C) Katera območja na Zemlji bodo zaradi dviga gladine morja najbolj ogrožena?

Območja z nizko nadmorsko višino, otočja v Oceaniji, nižine ob morju ...

4

Kljub neprijaznemu okolju se vedno več ljudi odloča za obisk »ledene celine«.

Predstavlja si, da si zadolžen za organizacijo odprave na južni pol. Napiši načrt odprave (lahko je geološka, biološka, turistična ...), ki mora vsebovati ...

Končni cilj odprave	(Učenci rešijo individualno.)
Datum odhoda in trajanje odprave	
Kaj boste raziskovali?	
Kako boste pripotovali tja?	
Kako dolgo boste ostali?	
Kakšno opremo potrebujete?	
Kako boste prečkali ledene površine?	
Kakšna naj bodo vaša oblačila?	
Kakšno hrano boste vzeli s sabo?	

Zadnja desetletja nas strokovnjaki opozarjajo, da pretirana poraba energije in onesnaževanje Zemlje vodita v katastrofo.

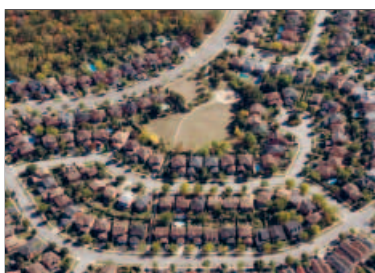
PRED

A) Spomni se, kaj vse si počel/a danes, preden si prišel/prišla v šolo. Opiši svoj dan – osredotoči se na naravne vire, ki si jih uporabil/a, in jih naštej.

(Učenci rešijo individualno.)

B) Oglej si fotografije in opiši način življenja v posameznih državah: kateri naravni viri so pomembni, koliko energije porabijo, njihov vpliv na naravno okolje.

Povprečna poraba energije na prebivalca



ZDA: 10.380 W

Velika poraba energije - prevladujejo fosilni viri energije.

(Učenci rešijo individualno.)



Slovenija: 4740 W

Fosilna goriva (razen premoga) v celoti uvažamo.

(Učenci rešijo individualno.)



Gana: 530 W

Mala poraba energije, še posebej velike so razlike med mestom in podeželjem.

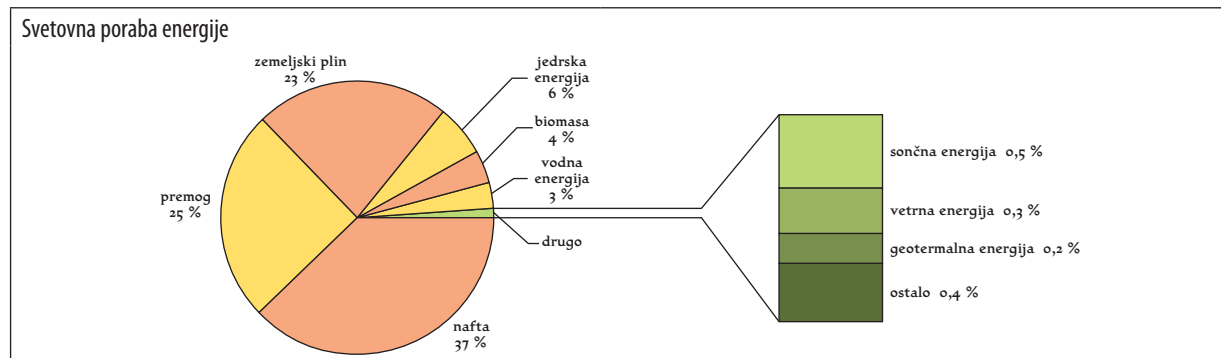
(Učenci rešijo individualno.)

Svet: 2000 W

(To pomeni, da v vsakem trenutku na Zemlji potrebujemo toliko energije na vsakega prebivalca kot jo potrebuje 20 žarnic z močjo 100 vatov!)

ZANIMIVOST

V Švici, kjer je poraba energije še nekoliko višja kot v Sloveniji, so se odločili za projekt »2000-vatna družba«. Do leta 2050 bodo poskušali zmanjšati porabo na sedanje svetovno povprečje.

MED**Poraba energije zaradi gospodarskega razvoja še vedno zelo hitro narašča.**

A) Analiziraj, kateri viri energije so najpomembnejši.

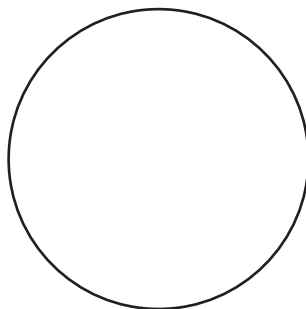
Najpomembnejši so fosilni viri energije (premog, nafta, zemeljski plin).

B) Kolikšen del predstavljajo fosilna goriva?

85 %.

C) Poskusi približno narisati, kakšen bo graf videti čez 50 let, in svojo domnevo utemelji.

(Učenci rešijo individualno.)

**PO****Naravni viri vplivajo tudi na način življenja v tvojem domačem kraju.**

Napiši kratek spis o vplivu naravnih virov na življenje ljudi v tvojem domačem kraju (razvoj gospodarstva, način življenja ...). V delovnem zvezku si lahko napišeš osnovne ideje za spis.

(Učenci rešijo individualno.)

- Ali je možno izčrpati določen naravni vir? Kakšne so posledice?
- Zakaj je odstotek uporabe obnovljivih virov energije na svetu še zelo majhen?
- Razmisli in opiši, v kolikšni meri človek vpliva na naravno okolje, ki ga obdaja.
- Kako pomanjkanje naravnih virov vpliva na gospodarstvo posameznih držav?

Od velikih geografskih odkritij naprej postaja svet vedno bolj povezan. Najhitrejši razvoj je globalizacija doživela konec 20. stoletja.

PRED
Pred branjem preleti naslove v učbeniku na straneh 84–85.

Razmisli, kaj že veš o globalizaciji, oziroma kaj si predstavljaš pod pojmom globalizacija.

(Učenci rešijo individualno.)

MED
Na hiter razvoj globalizacije so vplivale številne iznajdbe in izumi.

Spodaj so navedeni nekateri izumi, ki so zelo vplivali na razvoj globalizacije.

A) V preglednico jih vpiši po časovnem zaporedju odkritja.

B) K vsakemu izumu zapiši, kako in v kolikšni meri je vplival na razvoj globalizacije.

TELEFON

RADIO

RAČUNALNIK

INTERNET

TELEVIZIJA

PARNA LOKOMOTIVA

AVTOMOBIL

LETALO

Izum	Vpliv na razvoj globalizacije
1814-parna lokomotiva	<i>(Učenci rešijo individualno.)</i>
1876-telefon	
1885-avtomobil	
konec 19. stol.-radio	
1903-letalo	
1926-televizija	
1938-računalnik	
1989-internet	

C) Za katerega od izumov meniš, da je imel največji vpliv na globalizacijo? Svojo trditev utemelji.

(Učenci rešijo individualno.)

Č) Kaj je poleg navedenih izumov še vplivalo na globalizacijo?

(Učenci rešijo individualno.)

Globalizacija ima tako kot večina pojavov na Zemlji svojo dobro in slabo stran.

A) Postavi se v vlogo zagovornika globalizacije in opiši njene pozitivne posledice.

B) Postavi se v vlogo strokovnjaka, ki opozarja na negativne posledice globalizacije in jih opiši.

Globalizacija	
↙	↘
Pozitivne posledice	Negativne posledice
(Učenci rešijo individualno.)	(Učenci rešijo individualno.)

C) Predstavljaš si, da vodiš uspešno slovensko podjetje, ki želi svojo dejavnost razširiti tudi v druge države. Opiši, v katere države bi razširil svojo dejavnost – bi izbral gospodarsko razvito ali manj razvito državo? Odgovor pojasni.

(Učenci rešijo individualno.)

- Afrika je največja pridelovalka kakavovih zrn, ki so glavna surovina za izdelavo čokolade. V trgovini poskusi poiskati čokolado, ki bi bila izdelana v Afriki.
- Zakaj nekatere države cenzurirajo/nadzorujejo svetovni splet?
- Kako zmanjšati negativne posledice globalizacije?
- Kako se je spremenilo naše življenje?

Čeprav živimo v času velikega napredka na vseh področjih, se svet spopada tudi s številnimi težavami.

MED

Opiši vzroke posameznega problema.

VZROKI

PRED

Pred branjem preleti naslove in z njihovo pomočjo izpostavi nekatere izmed problemov, s katerimi se srečuje prebivalstvo na Zemlji. Lahko dodaš še kakšen drug problem.

SVETOVNI PROBLEMI
Demografska eksplozija
Epedemije Bolezni
Podhranjenost prebivalstva
Ropanje naravnih virov
Dnesnaževanje okolja
Vojapki spopadi

MED

Opiši posledice posameznega problema.

POSLEDICE



PO

Si svetovalec generalnega sekretarja Združenih narodov, ki dobi nalogo, da pripravi predloge za rešitev navedenih problemov.

- Ali je kateri izmed navedenih problemov aktualen tudi v Sloveniji?
- Države v razvoju se spopadajo z drugačnimi težavami kot gospodarsko razvite države. S katerimi težavami se spopadajo gospodarsko najbolj razvite države na svetu?
- Zakaj se države v razvoju spopadajo z drugačnimi težavami kot gospodarsko razvite države?
- Kateri izmed zgornjih problemov se ti zdi najbolj pereč?

REŠITVE

REŠITVE

SVET ŠE ENKRAT NA KRATKO

Prepotovali smo vseh sedem celin in zbrali ogromno novih spoznanj, fotografij in doživetij. Da pa jih ne bi pozabili, jih na kratko ponovimo.

K vsaki celini zapiši nekaj značilnosti, po katerih je prepoznavna oziroma se loči od ostalih celin. Lahko tudi še kaj narišeš ali pa prilepiš kakšno fotografijo.

Severna Amerika

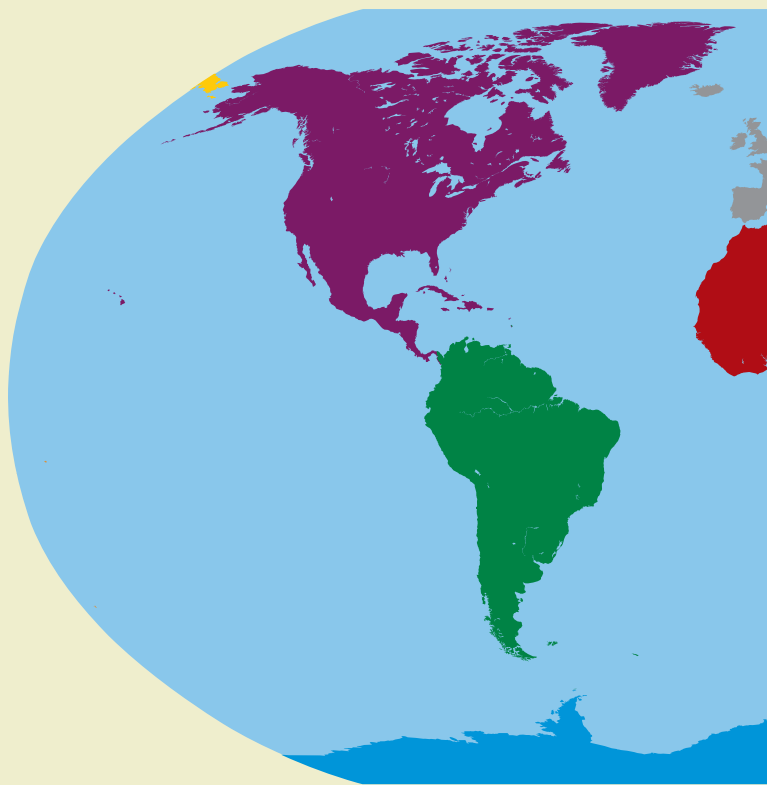
(Učenci rešijo individualno.)

Južna Amerika

(Učenci rešijo individualno.)

Antarktika

(Učenci rešijo individualno.)



Evropa

(Učenci rešijo individualno.)

Azija

(Učenci rešijo individualno.)

Avstralija in Oceanija

(Učenci rešijo individualno.)

Afrika

(Učenci rešijo individualno.)



V svetu okoli nas se vsak dan zgodi veliko dogodkov, ki na različne načine vplivajo na naš planet in človeško družbo. Sledi jim in jih zapisuj v dnevnik!

September

(Učenci rešijo individualno.)

Oktober

November

December

Januar

Februar

Marec

April

Maj

Junij

Dogodek leta

Naslovnica: inkovski bojevnik (SHT/Michael Klenetsky), Machu Picchu (IST/thinair28), Zemlja (SHT/Leigh Prather); **str. 4:** zemljevid Evrope (MND); **str. 5:** zemljevid Azije (MND); **str. 6:** zemljevid Afrike (MND); **str. 8:** plošče – 3 x (arhiv ZRK/GŠ), posledice potresa na Haitiju (RTS); **str. 11:** liane (SHT/Elzbieta Sekowska), vlažna savana (SHT/Eric Isselée), suha savana (DRM/Sekernas), puščava (SHT/Pichugin Dmitry), oaza (SHT/Clara), pomaranče (SHT/bofotolux); **str. 14:** starostne piramide – 3 x (SR), **str. 16:** obdelovanje zemlje (SHT/Muriel Lasure), plantaža (SHT/Ramzi Hachicho); **str. 17:** ribiča v čolnu (SHT/Francois van der Merwe), ribiške ladje (SHT/MaxPhoto); **str. 18:** bombaž (DRM/Tashka), palma (SHT/sobur), beduin (SHT/Dmytro Korolov), pomaranče (DRM/Nickleonard), piramide (IST/sculpies), hotelski kompleks (SHT/Nataliya Peregudova), črpanje nafte (PRO); **str. 19:** Asuanski jez (IST/AmandaLewis); **str. 20:** suša (DRM/Loff66973), prekomerno izsekavanje gozdov (SHT/Mark Atkins), slon (SHT/Rich Carey); **str. 22:** zemljevid Južne Afrike (MND); **str. 24:** zemljevidi Amerike – 3 x (SR); **str. 25:** zemljevid Severne Amerike (MND); **str. 26:** klimogrami – 4 x (SR), zemljevid morskih tokov (arhiv ZRK/VK); **str. 27:** prerija (SHT/TTphoto), grizli (SHT/tameerae), bizon (SHT/Schalke fotografie/Melissa Schalke), los (SHT/Arnold John Labrentz); **str. 31:** zemljevid Severne Amerike (SR), kolačniki (SR); **str. 35:** zemljevid sveta (MND); **str. 36:** zemljevid Južne Amerike (MND); **str. 38:** zemljevid toplotnih pasov (MND/arhiv ZRK), tropski deževni gozd (DRM/Asdf_1), mangrove (SHT/juliantoledo), puščava (SHT/MARCELODLT), Andi (IST/dmathies), pašnik (SHT/jorisvo), tundra (SHT/Peter Zaharov); **str. 39:** zemljevid (SR); **str. 41:** kmetija (DRM/Cosmopol), živina (SHT/Frontpage), sladkorni trst (SHT/margouillat photo), rudnik (SHT/Vitalii Nesterchuk), elektrarna (SHT/JOSE ALBERTO TEJO), plaža (SHT/Celso Pupo); **str. 42:** zemljevid Avstralije (MND); **str. 43:** zemljevid Avstralije in Oceanije (MND); **str. 44:** evkalipt (SHT/Dmitriy Yakovlev), kenguru (SHT/Rafael Ramirez Lee), koala (SHT/ Claudia Newland), kivi (IST/LazingBee); **str. 45:** emu (SHT/Gary Unwin), kljunaš (IST/Doctor_bass), kljunati ježek (SHT/Shane White), božiček (IST/davidf); **str. 46:** starostne piramide – 3 x (SR); **str. 50:** histogram (SR); **str. 51:** kolačnik (SR); **str. 54:** naselje v ZDA (IST/GBlakeley), Ljubljana (IST/TadejZupancic), Akra (SHT/Steve Heap); **str. 55:** kolačnik (SR); **str. 60–61:** zemljevid sveta (SR).

DRM – Dreamstime, GŠ – Gregor Štrukelj, IST – iStockphoto, MND – Monde Neuf, PRO – Profimedia, RTS – Reuters, SHT – Shutterstock, SR – Studio Rokus, ZRK – Založba Rokus Klett

Odlomek iz govora Martina Luthra Kinga na strani 49 je uporabljen z dovoljenjem založbe Sanje, ki je leta 2008 izdala prevod Kingove knjige Avtobiografija.

9letka.net

Več o devetletni osnovni šoli najdete na naslovu: www.devetletka.net

Helena Verdev

Raziskujem Novi svet

Delovni zvezek za geografijo v 8. razredu osnovne šole

Uredila: Nina Jeklič

Direktor produkcije: Klemen Fedran

Izdala in založila: Založba Rokus Klett, d. o. o.

Za založbo: Maruša Kmet

Oblikovna izvedba in prelom: Boštjan Breclj

Tisk: Schwarz d. o. o.

1. izdaja

Naklada: 6000 izvodov

Ljubljana, 2010